

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE
BETLIAR
NA ROKY 2023 - 2029**

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE
BETLIAR**

2023

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

© MOAD, s.r.o.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je vlastníctvom, imaním obce Betliar.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je autorským dielom MOAD, s.r.o. Autorské práva na systém, formu a obsah spracovania a zoradenia jednotlivých informácií sú vyhradené pre spracovateľa – spoločnosť MOAD, s.r.o. a sú jej vlastníctvom.

Akékoľvek zneužitie autorského práva fyzickou alebo právnickou osobou, kopírovanie celku, alebo jeho jednotlivých častí, alebo iné zneužitie má za následok právnu zodpovednosť.

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE
BETLIAR**

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce BETLIAR na roky 2023 – 2029
Územné vymedzenie :	Košický samosprávny kraj Obec: BETLIAR
Dátum schválenia PHRSRO:	10. 5. 2023
Účinnosť PHRSRO:	11. 5. 2023 - 31. december 2029
Spracovateľ:	MOAD, s.r.o. Jesenná 6, 040 01 Košice, IČO: 48 189 308 Registrácia: Okresný súd Košice I., odd. Sro, vložka: 37460/V

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

OBSAH

ÚVOD		6
	1. PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE	6
A	ANALYTICKÁ ČASŤ	13
	2. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBCE	13
AI	ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE	17
	3. KRAJINA	17
	4. OBYVATELSTVO	18
	5. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ A ZÁZEMIE	21
	6. ŠKOLSTVO	23
	7. EKONOMIKA A RIADENIE OBCE	23
	8. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	25
	9. KULTÚRA A ŠPORT	28
	10. STAV PROJEKTOVEJ PRIPRAVENOSTI	29
	11. ZHODNOTENIE VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE	29
AII	ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA OBCE	30
	12. EKONOMICKÉ SUBJEKTY A ZAMESTNÁVATELIA V OBCE	30
	13. NEPODNIKATELSKÉ SUBJEKTY V OBCE	31
	14. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	32
	15. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	33
	16. HISTORICKÉ A KULTÚRNE PAMÄTIHODNOSTI, PRÍRODNÉ ÚKAZY A INÉ POZORUHODNOSTI	34
	17. ZHODNOTENIE VONKAJŠÍCH VPLYVOV OBCE	35
AIII	ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA OBCE A SWOT	37
B	STRATEGICKÁ ČASŤ	40
	18. VYMEDZENIE POJMOV	42
	19. VÍZIA OBCE	42
	20. PRIORITY A CIELE	43
C	PROGRAMOVÁ ČASŤ	51
	21. OPATRENIA A AKTIVITY	51
	22. MERATEĽNÉ UKAZOVATELE REALIZÁCIE OPATRENÍ	64
D	REALIZAČNÁ ČASŤ	66
	23. MANAŽMENT PROGRAMU ROZVOJA OBCE	66
	24. MONITOROVANIE A HODNOTENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE	68
	25. KOMUNIKÁCIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE	71
	26. AKČNÝ PLÁN OBCE NA ROKY 2023 - 2024	72
E	FINANČNÁ ČASŤ	74
ZÁVER		76

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

ÚVOD

Obec Betliar (ďalej aj „*obec*“ v príslušnom gramatickom tvare) rozvoj svojho územia a všetkých vzťahov v rámci obce koncepcne programuje od roku 2009, kedy bol prijatý prvý dokument Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Betliar. Realizácia aktivít v súlade s programom sa rokmi osvedčila. Investície a projekty, ktoré obec realizovala boli koordinované a nie náhodné, finančné prostriedky a granty, ktoré obec do projektov investovala boli aj vďaka programovaniu využité efektívne a hospodárne.

Pre nové programovacie obdobie 2021 – 2027 sa obec Betliar rozhodla pripraviť Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar (ďalej aj „*Program rozvoja obce*“ v príslušnom gramatickom tvare) v nadväznosti na prijaté nadnárodné a národné dokumenty a aktuálnu legislatívu a v súlade s aktuálnym stavom rozvoja obce.

1. PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

1.1 ÚČEL PROGRAMU ROZVOJA OBCE A JEHO SPRACOVANIE

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar na roky 2023 - 2029 je koncepčný dokument, ktorý hodnotí predchádzajúce obdobie z hľadiska naplnenia programovaných cieľov, popisuje kľúčové javy v obci, hodnotí ich a navrhuje k nim strednodobé priority a opatrenia. Ich realizácia by mala viesť k ďalšiemu pozitívnemu rozvoju obce v strednodobom horizonte. Program rozvoja obce odpovedá na otázku, ako naďalej koordinovať činnosť vo vnútri obce tak, aby sa dosiahlo riešenie problémov, ktoré sú spoločné pre všetkých obyvateľov obce.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je dokumentom, ktorý vychádza zo znalosti daného územia, starostlivo mapuje jeho zdroje a usiluje o dosiahnutie „verejného prospechu“. Zároveň využíva silné stránky a príležitosti a minimalizuje slabé stránky v prospech stanovenia reálnych cieľov. Schválenie Programu rozvoja obce je podmienkou na

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov (finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov).¹

Kľúčovou ambíciou pri spracovaní Programu rozvoja obce je skutočnosť, že využitie finančných, materiálnych a ľudských zdrojov je limitované a je potrebné ich užívanie programovať tak, aby z toho mala obec a jej obyvatelia čo najväčší úžitok a efekt. Skúsenosť z predchádzajúcich rokov potvrdila, že šikovným manažmentom obce sa to dá.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar do roku 2029 je strednodobým programom pre pokračovanie naštartovaných dlhodobých procesov, ktoré vedú ku zlepšeniu sociálno-ekonomických podmienok života obce a jej obyvateľov. Je návodom pre individuálne projekty obce, jej podnikateľského zázemia, spolkov, či záujmových organizácií pri spoločnom úsilí o vlastný rozvoj.

Starostka obce Betliar poverila spracovaním dokumentu odborníkov spoločnosti MOAD, s.r.o. Spoločne stanovili pracovnú aj riadiacu skupinu. Kľúčovými partnermi spracovateľa boli orgány obce: starosta obce a obecné zastupiteľstvo obce. Orgány obce pri spracovaní Programu rozvoja obce mali na zreteli záujmy rozvoja obce, ale aj záujmy podnikateľov a ďalších subjektov, ktoré priamo aj nepriamo svojim pôsobením ovplyvňujú rozvoj obce a priľahlého regiónu. Program rozvoja obce tak svojim reálnym obsahom zodpovedá potrebám obce, potrebám jej obyvateľov aj potrebám ďalších subjektov v nej pôsobiacich.

1.2 ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

NÁZOV DOKUMENTU	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar na roky 2023 - 2029
FORMA SPRACOVANIA	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je koncepčne spracovaný dokument ako celok s podporou orgánov obce zúčastnených na jeho tvorbe. Pri spracovaní Programu rozvoja obce je použitá kombinácia expertnej a komunitnej metódy, kde návrhy častí Programu rozvoja obce boli doplňované, pripomienkované starostom obce, poslancami obecného zastupiteľstva obce a ďalšími autoritami obce s cieľom dosiahnuť maximálnu dohodu o rozvoji obce. Zdrojom informácií bol starosta obce, zamestnanci obce a ďalšie orgány a inštitúcie verejnej správy. Spracovatelia vychádzali z poznatkov získaných od orgánov obce a využili získané iniciatívne návrhy zo stretnutí s riadiacou skupinou a s pracovnou skupinou. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je v súlade s národnými a regionálnymi koncepčnými dokumentmi aj v súlade s aktuálnou legislatívou v Slovenskej republike.
RIADENIE PROCESU SPRACOVANIA	Proces spracovania Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar koncepčne aj metodicky riadil spracovateľ: MOAD, s.r.o.

¹ § 8 odsek 6 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

	Manažér za spracovateľa: JUDr. Monika Jurčová Riadiaca skupina: Ing. Helena Kúkelová, starostka obce Betliar, Branislav Lux, zástupca starostu obce Betliar, Pracovná skupina: Valéria Hladká, zamestnanec obce Betliar, Ing. Jarmila Kúkelová, zamestnanec obce Betliar, Mgr. Jarmila Žúdelíková, poslanec Obecného zastupiteľstva obce Betliar.
OBDOBIE SPRACOVANIA	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar bol spracovaný v období január - máj 2023
FINANCOVANIE SPRACOVANIA	Spracovanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar bolo financované z vlastných zdrojov obce Betliar v súlade s rozpočtom obce Betliar.

Zdroj: spracovateľ

1.3 HARMONOGRAM SPRACOVANIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

TERMÍN: január - máj 2023	I.	II.	III.	IV.	V.
Úvod					
Analytická časť					
Strategická časť					
Programová časť					
Realizačná časť					
Finančná časť					
Záver					

Zdroj: spracovateľ

1.4 VÝCHODISKOVÉ DOKUMENTY PRE SPRACOVANIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Právnym rámcom spracovania Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar sú ustanovenia viacerých osobitných predpisov. V súlade s ustanovením zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov obec pri výkone samosprávy schvaľuje koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí života obce.² Schvaľovať koncepcie rozvoja jednotlivých oblastí života obce je vyhradené obecnému zastupiteľstvu obce.³ Program rozvoja obce je

² § 4 odsek 3 písmeno j) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

³ § 11 odsek 4 písmeno c) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, § 8 odsek 5 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza.⁴ Ustanovenia ďalších osobitných predpisov týmto nie sú dotknuté.

Východiskom Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar sú aj ustanovenia vnútorných predpisov riadenia obce. Program rozvoja obce je v súlade s ustanoveniami Štatútu obce Betliar, v súlade s ustanoveniami Územného plánu obce Betliar a zároveň zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja Košického samosprávneho kraja.

Programová a strategická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar zohľadňuje najmä nadnárodné a národné koncepčné dokumenty.

Členskými štátmi OSN bola v roku 2015 prijatá Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj. Agendu 2030 tvorí súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy, ktoré nie je možné riešiť izolovane. Zodpovednosť za Agendu 2030 je v podmienkach Slovenskej republiky rozdelená medzi viaceré orgány štátnej správy. Na základe rámca medzinárodných dokumentov (Agenda 2030 a ďalšie) a z potreby zvýšiť efektívnosť jednotlivých priestorovo relevantných rezortných politík ich priestorovou, časovou a vecnou koordináciou bol vypracovaný základný implementačný dokument plnenia národných priorít Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj Organizácie spojených národov v Slovenskej republike: *Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 - nové znenie (ďalej len „Slovensko 2030“)* ako *Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, „výhodiskový strategický dokument, ktorý komplexne určuje strategický prístup štátu k podpore regionálneho rozvoja v dlhodobom období pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja“*.⁵ Slovensko 2030 zároveň reflektuje na aktuálne programové dokumenty Európskej Únie, ktoré vznikajú v súvislosti so začiatkom nového programového obdobia Európskej Únie 2021 – 2027.

Slovensko 2030 definuje priority a ciele rozvoja Slovenska v troch integrovaných rozvojových programoch pokrývajúcich kľúčové oblasti rozvoja: ochrana a rozvoj zdrojov, ich udržateľné využívanie a rozvoj komunit. Tieto programy sú chápané ako prierezové, integrujúce problematiku rôznych rezortov a rôznych úrovní štátnej správy a územnej samosprávy. Reagujú na hlavné výzvy nielen na národnej úrovni, ale berú do úvahy špecifiká regiónov Slovenska.

⁴ § 8 odsek 1 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

⁵ § 6 odsek 1 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

1.5 ZOZNAM ANALYZOVANÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV

NÁZOV DOKUMENTU	PLATNOSŤ DOKUMENTU	ÚROVEŇ DOKUMENTU	ZDROJ
Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj	2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030	2030	národná	www.mirri.gov.sk
Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027	2030	národná	www.mirri.gov.sk

Zdroj: spracovateľ

1.6 HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PROGRAMU ROZVOJA OBCE

V súlade s Programom hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar pre roky 2023 až 2029 realizovala obec Betliar viaceré rozvojové projekty, ktoré skvalitnili život obyvateľov aj návštevníkov obce a jej okolia. Obec sa vďaka svojmu plánovaniu mohla uchádzať o ponúkané granty a iné nenávratné finančné prostriedky a vo viacerých žiadostiach bola úspešná. Obec využila nenávratné finančné prostriedky a ďalšiu grantovú pomoc v prospech vlastného rozvoja a s využitím týchto prostriedkov mohla realizovať najmä finančne náročné prioritné investičné aktivity, ale aj ďalšie projekty zamerané na skvalitnenie života v obci. Prehľad realizovaných investícií a aktivít je uvedený v tabuľke.

Tabuľka: Prehľad realizovaných investícií a aktivít v obci po roku 2015

NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Chodník pre peších Cintorínska ulica			04/2018	08/2018
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
90 954,49 €	90 953,00 €	PPA		
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Zriadenie verejných WC pri kultúrnom dome			2018	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
51 003,00 €	15 000,00 €	MF SR	70 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Wi-Fi pre teba v obci Betliar			2019	2021
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
13498,80 €	12 823,86 €	Ministerstvo dopravy a reg. rozvoja SR	5 %	

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Zvýšenie energetickej výkonnosti budovy kultúrneho domu			2019	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
210 526,00 €	200 000,00 €	Environmentálny fond	5 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Zberný dvor			2019	2021
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
69 519,82 €	66 043,83 €	Ministerstvo vnútra SR	5 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Outdoorové ihrisko pri kultúrnom dome pre malých i veľkých			2020	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
7 500,00 €	6 000,00 €	Nadácia COOP Jednota	80 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Revitalizácia mokrade			2022	2023
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
6 300,00 €	5 985,00 €	SAŽP, Ministerstvo ŽIP SR, Environmentálny fond	5 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Projekt pozemkových úprav			2017	2017
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
508 368,00 €	508 368,00 €			
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Asfaltovanie Mierová ulica			2019	2019
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
38 735,74 €	€			

Zdroj: obec Betliar, 2023

1.7 OSNOVA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar analyzuje aktuálny stav a formuluje aktuálne kľúčové problémy obce, jasne vymedzuje jej strategické ciele, identifikuje rozvojové priority a definuje opatrenia. Konceptne navrhuje rad na seba nadväzujúcich krokov,

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

ktorými sa koordinuje činnosť vo vnútri obce tak, aby sa dosiahlo riešenie problémov v prospech obyvateľov. Program rozvoja obce je spracovaný v zhode s programovými princípmi Európskej únie, ktoré kladú dôraz na plánovanie a súlad medzi názormi verejnej správy, podnikateľského a občianskeho sektora. Program rozvoja obce je v súlade s prijatými koncepciami štátu, vyššieho územného celku, rezortnými stratégiami, záujmami ochrany životného prostredia aj kultúrneho dedičstva. Jeho obsahová štruktúra zodpovedá aktuálnym potrebám a tvoria ju časti:

- ❑ Úvod
- ❑ Analytická časť
- ❑ Strategická časť
- ❑ Programová časť
- ❑ Realizačná časť
- ❑ Finančná časť
- ❑ Záver

1.8 PLATNOSŤ A ÚČINNOSŤ PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je pre obec platný dňom jeho schválenia Obecným zastupiteľstvom obce Betliar a účinný dňom podpísania uznesenia Obecného zastupiteľstva obce Betliar, ktorým bol schválený. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je účinný na dobu určitú do 31. decembra 2029.

Účinnosť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar môže obec predĺžiť najviac o dvadsaťštyri mesiacov. Podmienkou predĺženia účinnosti Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je schválenie uznesenia Obecného zastupiteľstva obce Betliar o jeho predĺžení.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

A. ANALYTICKÁ ČASŤ

2. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBCE BETLIAR

2.1 PREHĽAD ZÁKLADNÝCH ÚDAJOV

Názov obce	BETLIAR
Samosprávny kraj	Košický samosprávny kraj
Okres	Rožňava
Počet obyvateľov k 31. 12. 2022	920
Rozloha	2 469,1 ha
IČO	00328103

Zdroj: spracovateľ

2.2 GEOGRAFICKÁ POLOHA OBCE

Obec Betliar sa nachádza v juhovýchodnej časti Slovenského rudohoria na náplavovom kuželi Betliarskeho potoka a na nive rieky Slaná. Územie obce sa rozprestiera medzi Volovskými vrchmi a vrchom Turecká v Slovenskom rudohorí. K obci patrí aj osada Nižná. Kataster obce Betliar susedí na západnej strane s obcou Gemerská Poloma, na juhovýchodnej strane s obcou Čučma, na južnej strane s obcou Rudná a s mestom Rožňava a na severnej strane s obcou Henclová.

Obrázok 1 Mapa polohy obce

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

2.3 HISTÓRIA OBCE

Prvá písomná zmienka o obci je doložená z roku 1330, v listinách zo súdneho sporu medzi rodom Mariašovcov a potomkami rodu Detrichovcov (rod Bebekovcov) o majetky a tiež o osadu Bettler. V písomnostiach z roku 1566 sa uvádza ako Bottleer (obec bednárov). V ďalšom historickom vývoji sa jej názov menil v roku 1713 na písomne doložený názov Betlar, od roku 1920 nesie obec dnešný názov Betliar.

Obec vznikala usadzovaním baníkov ako banská osada. Od 13. storočia patrila štítnickým Bebekovcom a od 2. polovice 16. storočia patrila panstvu Krásna Hôrka rodu Andrásyovcov. V okolí sa dolovalo zlato, meď a železo. V 15. storočí pribudlo valaské obyvateľstvo. Obec bola od roku 1557 poplatná Turkom. Baníctvo v druhej polovici 15. storočia upadalo. Zásoby rúd sa znižovali. Baníci postupne opúšťali obec alebo splynuli s prichádzajúcimi valachmi.

V 17. storočí prežívala obec mnohé utrpenia. Náboženské rozbroje, povstanie, plienene povstaleckých či cisárskych vojakov, vojna s Turkami a rôzne epidémie spôsobovali v obci a okolí veľké škody a migráciu obyvateľstva. Napríklad po morovej epidémii (1709 - 1710) mala obec v roku 1725 iba 15 starých osadníkov s pozemkom a 11 želiarov, ale v roku 1773 už v nej žilo 69 rodín, z nich 55 sedliackych.

Zrušenie poddanstva (1848) a urbársky patent z roku 1853 oslobodil od feudálnych tiarch len tzv. urbársku pôdu (ktorú poddaní užívali a plnili za ňu poddanské povinnosti). Z lesov a spoločných pasienkov bola roľníkom vydelená určitá časť. Vytvorila základ budúcej urbáriálnej a pasienkovej spoločnosti. Až koncom 18. storočia nastal rozmach baníctva a železiarstva. V obci bola postavená vysoká pec a dva hámre, roku 1847 pribudla valcovňa a roku 1853 druhá pec. Železiarske podniky však koncom 19. a začiatkom 20. storočia zanikli. Obyvatelia pracovali v poľnohospodárstve, lesníctve a v rozšírenej miere sa zoberali remeslami.

V čase 2. svetovej vojny, v rokoch 1944 – 1945, sa občania aktívne zapojili do Slovenského národného povstania a pôsobili v okolí v partizánskych jednotkách. Obec bola oslobodená od fašistov 23. januára 1945. Majetok Andrásyovcov bol po vojne znárodnený. Kaštieľ s rozsiahlym parkom bol roku 1948 vyhlásený za štátny kultúrny majetok. Komplex areálu kaštieľa s celým parkom je dnes národnou kultúrnou pamiatkou.

Obyvatelia sa po obnove vojnou zničených a poškodených objektov pustili do postupného, cieľavedomého rozvoja obce. Zlepšilo sa životné prostredie. Výstavbou rodinných domov vzniklo niekoľko nových ulíc a postavené boli viaceré spoločensky potrebné objekty. Rekonštruovali sa aj staršie rodinné domy. V roku 1956 bolo založené jednotné roľnícke družstvo, ktoré sa roku 1960 stalo súčasťou JRD, neskôr PD.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Revolučné premeny v roku 1989 priniesli do života obce nové prvky riadenia spoločných vecí. V novembrových voľbách roku 1990 boli zvolené samosprávne obecné orgány – starosta a obecné zastupiteľstvo, ktoré zabezpečujú ďalší plynulý rozvoj obce.

2.4 SYMBOLY OBCE

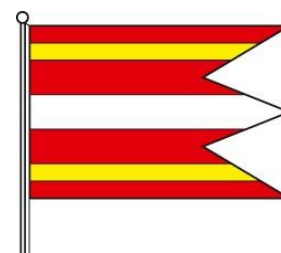
Obec Betliar používa pri výkone samosprávy symboly obce. Symbolmi obce sú: erb obce Betliar, vlajka obce Betliar, pečať obce Betliar. Erb obce Betliar a vlajka obce Betliar sú registrované v Heraldickom registri SR pod signatúrou B-56/98.

Erb obce Betliar tvorí v červenom štíte strieborný dvojvežový zlatostrechý, zlatookný a zlatobranný kaštieľ, nad ním malou zlatou ľaliou prevýšený strieborný renesančný štítok s dvoma červenými sklonenými, ostrím privrátenými radlicami.

Obrázok 2 Erb obce

Vlajka obce Betliar pozostáva zo siedmich pozdĺžnych pruhov vo farbách 1/10 červená, 1/10 žltá, 1/5 červená, 1/5 biela, 1/5 červená, 1/10 žltá, 1/10 červená. Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je troma cípmi, t.j. dvoma zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

Obrázok 3 Vlajka obce

2.5 ZAČLENENIE OBCE DO MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY A MIKROREGIÓNU

Obec má právo združovať sa s inými obcami v záujme dosiahnutia spoločného prospechu.⁶ Obce môžu spolupracovať na základe zmluvy uzavretej na účel uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti, na základe zmluvy o zriadení združenia obcí, zriadením alebo založením právnickej osoby podľa osobitného zákona.⁷

Obec Betliar je partnerom Miestnej akčnej skupiny Gemer - Rožňava, ktorej partnermi sú aj ďalšie obce: Čučma, Brzotín, Kružná, Jovice, Krásnohorská Dlhá Lúka, Lipovník, Kováčová, Drnava, Lúčka, Bôrka, Krásnohorské Podhradie, Pača, mesto Rožňava a zástupcovia súkromného a občianskeho sektora. Miestna akčná skupina funguje na princípoch spájania aktivít, ktoré

⁶ § 1 odsek 3 zákona o obecnom zriadení

⁷ § 20 odsek 1 zákona o obecnom zriadení

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

podporujú hospodársky rozvoj vidieka (Leader) a spolupracuje na rozvoji svojho územia a získavaní finančných prostriedkov zo zdrojov Európskej Únie a z národných programov. Cieľom princípu Leader je podpora obyvateľov vidieka, aby na základe vzájomnej spolupráce rozhodovali o svojej budúcnosti, aby rozmýšľali nad potenciálom a smerovaním rozvoja oblastí, v ktorých žijú, a aby spoločne realizovali rozvojové stratégie.

Obec Betliar je zároveň jedným z členov mikroregiónu Dobšiná. Hlavným cieľom mikroregiónu je rozvoj územnej samosprávy, príprava, presadzovanie a realizácia spoločných cieľov a záujmov v rôznych oblastiach rozvoja a spoločenského života a pre hospodársky a sociálny rozvoj územných samospráv združených v rámci mikroregiónu. Členmi mikroregiónu sú aj obce: Telgárt, Stratená, Dobšiná, Dedinky, Mlynky, Rejdová, Vyšná Slaná, Vlachovo, Gočovo, Nižná Slaná, Kobeliarovo Henckovce, Gemerská Poloma a Betliar.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

A I. ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE

3. KRAJINA

3.1 CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA OBCE A VYUŽITIE KRAJINY

Katastrálne územie obce sa nachádza v nadmorskej výške 311 - 1286 m n. m., v strede obce 341 m n. m. Chotár obce Betliar leží v juhovýchodnej časti Slovenského Rudohoria na nive a náplavovom kuželi v doline Slanej. Južná časť chotára sa strmo zvažuje z nižšej hornatiny ktorú tvoria fylity a porfyroidy, odtiaľ vystupuje do vrchoviny. Chotár je zalesnený bukom s prímiesou hrabu.

Hlavnú časť intravilánu tvoria ploluvialne sedimenty, tvorené štrkami, zahlinenými štrkami, úlomkami a blokmi. Severnejšie sa nachádzajú silne zahlinené zvetrané štrky. Okolie Betliarskeho potoka tvoria deluvialne sedimenty. Severnú časť katastra, pokrytú lesmi, tvoria hrubozrnné metaryolitové tufy.

V obci je bohatý potenciál lesných pozemkov, tvoria viac ako 75% územia obce. Poľnohospodárske pozemky tvoria viac ako 16% územia obce a prevláda orná pôda. Spôsob využitia ornej pôdy je viazaný na klimatické podmienky a pôdne typy danej oblasti. V katastri obce Betliar sa nachádzajú endemity a subendemity západokarpatskej a panónskej floristickej oblasti: poniklec slovenský, zvonček karpatský, kosatec bezlistý, brečtan popínavý, kopytník európsky, zimolez alpínsky, iskerník alpínsky.

Tabuľka: Využívanie pozemkov v katastrálnom území obce

POZEMKY	POENO-HOSPODÁRSKE POZEMKY	LESNÉ POZEMKY	VODNÉ PLOCHY	ZASTAVANÉ PLOCHY	OSTATNÉ PLOCHY	CELKOM
	413,5	1858,4	15,6	65,3	116,3	2 469,1
% k ploche celkom	16,75	75,27	0,63	2,64	4,71	100

Uvádzané v ha. Zdroj: obec Betliar, 2023

Tabuľka: Využívanie poľnohospodárskych pozemkov v katastrálnom území obce

POENOHOSPODÁRSKE POZEMKY	ORNÁ PÔDA	TRVALO TRÁVNATÉ PORASTY	OVOCNÉ SADY	ZÁHRADY	VINICE	CELKOM
	262,2	114,6	0,7	36	0	413,5
% k ploche celkom	63,41	27,71	0,17	8,71	0	100

Uvádzané v ha. Zdroj: obec Betliar, 2023

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

4. OBYVATEĽSTVO

4.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV

Sledovaným obdobím pre hodnotenie vývoja počtu obyvateľov je obdobie ôsmich rokov predchádzajúcich roku spracovania Programu rozvoja obce. Analýza vstupných údajov umožňuje formulovať záver, že počet obyvateľov v sledovanom období v poslednej takmer dekáde rokov stagnuje, výrazne neklesá, ani narastá, čo vypovedá o primerane stabilizovanom demografickom vývoji obce. Stagnujúci demografický vývoj je ovplyvnený najmä podmienkami pre život v obci. Obec má záujem vytvárať podmienky pre individuálnu výstavbu domov, zabezpečovať ďalšie služby najmä pre rodiny s deťmi, ale slabé sú možnosti zamestnať sa v obci a v jej blízkom okolí. Stagnujúci demografický vývoj môže z dlhodobého hľadiska znamenať aj postupnú stratu možností rozvoja obce. Kľúčovými nástrojmi obce pre udržateľnosť pozitívneho demografického vývoja je zabezpečovanie a rozvoj všetkých samosprávnych úloh a služieb občanom.

Tabuľka: Vývoj počtu obyvateľov v obci

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
946	953	950	935	935	942	954	928	920

Zdroj: obec Betliar, 2023, stav k 31. 12. 2022

V obci prevažujú obyvatelia slovenskej národnosti, početná je komunita obyvateľov maďarskej národnosti, zvyšok obyvateľov má rómsku, českú a inú národnosť.

Tabuľka: Zastúpenie národností v obci

NÁRODNOSŤ	POČET OBYVATEĽOV
slovenská	578
maďarská	223
rómska	44
česká	5
Iné, neuvedené	70

Zdroj: obec Betliar, 2023, stav k 31. 12. 2022

4.2 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV

V obci je možné sledovať primeraný stav obyvateľov v produktívnom veku ku obyvateľom, ktorí sú v dôchodkovom veku. O vekovej štruktúre obyvateľov najlepšie vypovedá index starnutia,

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

ktorý v obci dosahuje hodnotu 1,6610. Aktuálna hodnota indexu starnutia v obci vypovedá o dlhodobu stabilizovanom stave vývoja populácie v obci, so sklonom k miernemu starnutiu, čo je všeobecný stav zodpovedajúci vývoju v takmer všetkých regiónoch Slovenska.

Tabuľka: Zastúpenie vekových kategórií v obci

0 – 14 ROKOV	14 – 30 ROKOV	30 – 65 ROKOV	VIAC AKO 65 ROKOV
118	110	496	196

Zdroj: obec Betliar, 2023, stav k 31. 12. 2022

4.3 VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV

Vzdelanie obyvateľov obce úzko súvisí so schopnosťami a zručnosťami uplatniť sa na trhu práce, najmä v obci a priľahlom regióne. V obci celkovo prevažujú obyvatelia v aktívnom veku so stredným odborným vzdelaním s maturitou a s učňovským vzdelaním bez maturity. Početná je aj skupina obyvateľov so základným vzdelaním. Podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí nie je zanedbateľný a primerane zodpovedá vzdelanostným potrebám obce a regiónu. Zo vzdelanostnej štruktúry obyvateľov obce vyplýva, že odborne remeselne zruční obyvatelia sú silným potenciálom obce. Záujem obyvateľov vzdelávať sa prioritne v odbornom školstve rôznej úrovne zodpovedá aj pracovným možnostiam a ponuke trhu práce v obci, v regióne a v blízkom okolí.

Tabuľka: Vzdelanostná štruktúra obyvateľov v obci

BEZ VZDELANIA	ZÁKLADNÉ VZDELANIE	UČŇOVSKÉ VZDELANIE BEZ MATUREITY	STREDNÉ ODBORNÉ S MATUREITOU	VŠEOBECNÉ STREDNÉ, GYMNÁZIUM	VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELANIE SPOLU
	122		520		181

Zdroj: obec Betliar, 2023

4.4 ZAMESTNANOSŤ OBYVATEĽOV

Obec Betliar sa nachádza v regióne so stabilne vyššou mierou nezamestnanosti ako je celoslovenský priemer. Okres Rožňava, v ktorom sa obec Betliar nachádza je v súlade s ustanoveniami zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov od roku 2015 zapísaný v zozname najmenej rozvinutých okresov. Počet nezamestnaných obyvateľov obce v produktívnom veku je dlhodobu stabilný, podobne ako aj počet obyvateľov, ktorých je možné zaradiť do kategórie dlhodobu nezamestnaných. Spravidla ide o nezamestnaných, ktorí stratili pracovné návyky a sú

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

nezamestnateľní. Väčšina obyvateľov obce nachádza svoje uplatnenie v obci, v okolitých obciach, v meste Rožňava aj v rámci okresu s možnosťou denného dochádzania do práce. Nie zanedbateľná časť obyvateľov obce odchádza za prácou v pravidelných turnusoch do vzdialenejších regiónov a do zahraničia.

Na zmiernenie nezamestnanosti a udržanie pracovných návykov obec využíva projekty pre aktivačné práce, v prípade možností aj projekty pre absolventskú prax. Aktuálne obec poskytuje možnosť aktivačných prác piatim uchádzačom o zamestnanie.

Tabuľka: Základná charakteristika vývoja nezamestnanosti v obci

OBEC	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet nezamestnaných mužov a žien spolu	60	48	44	56	64	60

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, obec Betliar, 2023

Tabuľka: Ekonomicky aktívni obyvatelia podľa zamestnania 2021 / 2022

PRACUJÚCI V OBCIACH/POČET		429
PREVAŽUJÚCE ODVETVIA ZAMESTNANIA	Veľkoobchod a maloobchod	62
	Priemyselná výroba	45
	Verejná správa a sociálne poistenie	34
	Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	34
	Stavebníctvo	27
	Poľnohospodárstvo	26
	Odborné vedecké a technické činnosti	20
	Vzdelávanie	18
	Doprava a skladovanie	18
DOCHÁDZAJÚCI ZA PRÁCOU MIMO OBCE (AJ V RÁMCI OKRESU)		303
PREVAŽUJÚCE ODVETVIA ZAMESTNANIA	Veľkoobchod a maloobchod	43
	Priemyselná výroba	42
	Verejná správa a sociálne poistenie	26
	Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	33
	Stavebníctvo	23
	Poľnohospodárstvo	22
	Odborné vedecké a technické činnosti	11
	Vzdelávanie	16
	Doprava a skladovanie	15

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, obec Betliar, 2023

4.5 DOMOVÝ A BYTOVÝ FOND

S demografickým vývojom obyvateľov v obci a pracovnými príležitosťami v regióne úzko súvisí podpora rozvoja individuálnej výstavby zo strany obce aj záujem obce zabezpečiť, alebo podieľať sa na zabezpečení sociálneho bývania v obci. Obyvatelia obce žijú prevažne v rodinných domoch, čo zodpovedá dedinskému charakteru obce. Prevažná väčšina obývaných domov je využívaná na trvalé bývanie, 28 domov je neobývaných a 36 domov je obývaných prechodne, spravidla na víkendovú rekreáciu.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Podpora rozvoja individuálnej výstavby domov v súlade s územným plánom obce a investície obce do infraštruktúry – to sú nástroje obce a jej orgánov pre podporu pozitívneho demografického vývoja obyvateľov v obci a motivácie najmä mladých rodín nevystáňovať sa z obce. Obec dlhodobo venuje pozornosť vytváraniu priaznivých podmienok pre individuálnu výstavbu domov. V obci prebieha najmä rekonštrukcia starších rodinných domov, ale rozširuje sa aj individuálna výstavba nových rodinných domov na voľných parcelách v obci, aj na novovzniknutých uliciach: začína sa výstavba novej ulice na Kopáni, kde je plánovaných osem rodinných domov a plánovaná je aj individuálna výstavba v lokalite Medzi jarky s plánom postaviť asi desať rodinných domov.

Obec nemá obecné byty a v blízkej budúcnosti ani neplánuje investície na výstavbu bytových domov.

Tabuľka: Prehľad domového a bytového fondu v obci

DOMY			BYTY	
OBÝVANÉ DOMY	NEOBÝVANÉ DOMY	PRECHODNE OBÝVANÉ DOMY	BYTY V BYTOVÝCH DOMOCH VO VLASTNÍCTVE OBCE	BYTY V BYTOVÝCH DOMOCH V SÚKROMNOM VLASTNÍCTVE
335	28	36	0	37

Zdroj: obec Betliar, 2023

5. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ A ZÁZEMIE

5.1 ZDRAVOTNÉ A SOCIÁLNE SLUŽBY

V obci Betliar sa nenachádza žiadne zdravotné stredisko, ani ambulancia všeobecného lekára pre dospelých alebo pediatra. Najbližšie zdravotné stredisko je v meste Rožňava vzdialenom 6 km, kde sa okrem ambulancií všeobecných lekárov nachádzajú aj ďalšie odborné ambulancie, vrátane stomatologickej ambulancie. V prípade potreby urgentnej pomoci, alebo v prípade vážnejších zdravotných problémov obyvatelia obce využívajú najbližšiu nemocnicu, ktorá sa nachádza v meste Rožňava a ďalej v meste Košice.

Obec Betliar pre svojich občanov zabezpečuje terénnu opatrovateľskú starostlivosť jednou opatrovateľkou. Iné terénne, ambulantné ani pobytové sociálne služby obec neposkytuje. V rámci sociálnej pomoci obec poskytuje základné sociálne poradenstvo, zabezpečuje poskytovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

sociálnych služieb v súlade s ustanoveniami osobitného predpisu⁸ a pravidelne monitoruje potrebu sociálnej pomoci v obci tak, aby sa z dlhodobého hľadiska pripravila na poskytovanie vybraných sociálnych služieb podľa potreby. Pre zabezpečenie sociálnej starostlivosti obec prijala Komunitný plán sociálnych služieb obce Betliar. V rámci samosprávnych kompetencií obec v súlade s aktuálnou legislatívou využíva možnosť adresného poskytovania rôznych benefitov sociálneho alebo finančného charakteru sociálne slabším skupinám obyvateľov. Je to najmä príspevok na stravovanie poberateľom dôchodkov, rozvoz stravy imobilným občanom a ďalšie služby sociálneho charakteru.

Obec je zakladateľom obecného sociálneho podniku – Obecný podnik služieb Betliar, s.r.o., registrovaný sociálny podnik.

Na území obce Betliar sa nachádza pobytové zariadenie pre seniorov Dom dôchodcov Zálesák s kapacitou 34 lôžok pre seniorov, ktorí potrebujú celodennú starostlivosť a nie sú schopní samostatne žiť vo svojej domácnosti.

Obec má jedno pohrebisko, v areáli pohrebiska je vybudovaný Dom smútku s vlastným chladiacim zariadením.

5.2 OSTATNÉ SLUŽBY A OBCHODY

V obci je dostupný predaj základných potravín v troch predajniach, predaj priemyselného tovaru, drogerie a železiarstva a služby bežnej občianskej vybavenosti. Sortiment tovaru aj služieb poskytovaných v obci je postačujúci, za ďalším tovarom a službami obyvatelia dochádzajú do mesta Rožňava. Obyvatelia obce nemajú k dispozícii bankomat, v obci sa nachádza pošta.

Tabuľka: Prehľad obchodov a služieb v obci

OBEC	POTRAVINY (POTRAVINY SPOJENÉ SO ZMIEŠANÝM TOVARAM)	PREDAJŇA ZMIEŠANÝ TOVAR	STOLÁRSKA VÝROBA	PREDAJŇA ZÁHRADNÍCTVO	MASÁŽE	TRHOVISKO	POHOSTINSTVO, RESTAURÁCIA	CUKRÉNSKÁ VÝROBŇA	BANKOMAT	POŠTA
áno / nie / počet	3	1	1	1	3	0	6	1	0	1

Zdroj: obec Betliar, 2023

⁸ najmä zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

6. ŠKOLSTVO

Obec je zriaďovateľom Materskej školy Betliar (ďalej aj „*materská škola*“ v príslušnom gramatickom tvare) bez právnej subjektivity. Demografický vývoj v obci korešponduje so stabilizovaným počtom detí v materskej škole. Materská škola má jednu triedu, je spádovou materskou školou na plnenie povinného predprimárneho vzdelávania pre deti s trvalým pobytom v obci Betliar. Kapacita materskej školy je zo strednodobého horizontu postačujúca.

Tabuľka: Vývoj počtu detí v materskej škole

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
14	13	14	16	15	18	20	21

Zdroj: obec Betliar, 2023

Súčasťou materskej školy je aj výdajná školská jedáleň, ktorá zabezpečuje stravovanie pre deti dovozom stravy zo školskej jedálne pri ZŠ Gemerská Poloma.

Obec prevádzkuje materskú školu v prenajatej budove a investuje do jej čiastočnej rekonštrukcie. V areáli materskej školy je vybudovaný altánok na zlepšenie edukačných aktivít. Materská škola potrebuje na svoju prevádzku pravidelne modernizovať interiérové vybavenie a dopĺňať školské potreby, edukačné zariadenia a interaktívne hračky. V materskej škole sa nachádzajú hracie prvky ihriska, ktoré je potrebné ešte doplniť o nové preliezačky a hojdačky. Zároveň je potrebné renovovať pieskovisko.

Obec Betliar bola zriaďovateľom aj základnej školy, od roku 2019 je základná škola vyradená zo siete škôl a aktuálne je školským obvodom pre žiakov obce Betliar Základná škola v obci Gemerská Poloma. Budova bývalej základnej školy je nevyužitá, vyžaduje rozsiahlu rekonštrukciu. Obec plánuje uchádzať sa o investičnú pomoc na rekonštrukciu budovy s cieľom zriadiť v nej priestory na komunitné účely.

V obci je potenciál rozšíreného vyučovania umeleckých predmetov, hudby a tanca, deti a žiaci navštevujú umelecké školy v meste Rožňava.

7. EKONOMIKA A RIADENIE OBCE

7.1 EKONOMICKÁ KONDÍCIA OBCE

Obec Betliar je subjektom verejnej správy. Finančné prostriedky, s ktorými hospodári obec sú verejnými prostriedkami. Verejnými prostriedkami sú aj prostriedky Európskej únie a odvody Európskej únie.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Od kondície a rozpočtovej zodpovednosti obce v priamo úmernej miere závisí schopnosť obce pripraviť projekty, štúdie, projektové dokumentácie, následne pripraviť žiadosti pre získanie nenávratných finančných prostriedkov a v neposlednom rade aj schopnosť obce schválené projekty realizovať. Obec Betliar zodpovedne pristupuje k tvorbe svojho rozpočtu, viacročného rozpočtu aj k jeho čerpaniu. Rozpočet obce neobsahuje zámery a ciele, ktoré bude obec realizovať z výdavkov rozpočtu obce (program obce).

Silným nástrojom rozpočtovej disciplíny je zavedený systém finančnej kontroly, najmä základná finančná kontrola a administratívna finančná kontrola. Obec aktuálne spláca kontokorentný úver vo výške 90 000 €.

V majetku obce sa nachádzajú nehnuteľnosti: miestne cesty, budova obecného úradu obce, budova bývalej základnej školy, budova domu smútku, budova Kultúrneho domu aj budova hasičskej zbrojnice. Obec Betliar nie je zriaďovateľom žiadnej rozpočtovej, ani príspevkovej organizácie, je zakladateľom obchodnej spoločnosti.

Tabuľka: Základný rozpočtový vývoj obce

	2020	2021	2022	2023 rozpočet schválený	2024 rozpočet schválený	2025 rozpočet schválený
VÝVOJ PRÍJMOV						
1 Daňové príjmy	341 389,51	356 028,23	397 442,93	397 322,00	361 000,00	361 000,00
2 Nedaňové príjmy	21 078,26	23 591,66	28 993,96	8 000,00	8 000,00	8 000,00
3 Granty a transfery	30 297,00	393 926,05	51 480,93	38 221,00	29 221,00	29 221,00
4 Príjmy z transakcií s finančnými aktívami a finančnými pasívami	43 659,85	14 139,60	10 000,00	0		
5 Prijaté úvery, pôžičky a návratné finančné výpomoci	83 380,12	0,00	0,00	0,00		
VÝVOJ VÝDAVKOV						
6 Bežné výdavky	-359 575,20	-380 509,79	-427 069,61	406 232,00	373 185,00	373 185,00
7 Kapitálové výdavky	-113 683,05	-371 938,91	-28 259,08	0,00	0,00	0,00
8 Výdavky z transakcií s finančnými aktívami a finančnými pasívami	-40 062,89	-17 083,39	-20 000,00	32 500,00	17 500,00	17 500,00
Spolu príjmy :	519 804,74	787 685,54	487 917,82	443 543,00	398 221,00	398 221,00
Spolu výdavky :	-513 321,14	-769 532,09	-475 328,69	438 732,00	390 685,00	390 685,00

Uvedené v €.

Zdroj: obec Betliar, 2023

7.2 RIADENIE SAMOSPRÁVY

Obec vo svojej činnosti zabezpečuje originálne – samosprávne kompetencie, aj prenesený výkon štátnej správy. Rýchly vývoj informačných technológií a potreba okamžitého prístupu k niektorým informáciám, ako aj program vzájomného prepojenia informácií verejnej správy

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

vyžaduje kvalitné technické zázemie. Obec je zapojená do DEUS - DataCentrum elektronizácie územnej samosprávy Slovenska. DEUS vybudoval a prevádzkuje systém pre elektronizáciu agendy miest a obcí Dátové centrum obcí a miest (DCOM). Obec Betliar má pre výkon svojich kompetencií technické a softwarové zázemie aktuálne postačujúce. S postupným rozširovaním požiadaviek na prepojenie verejnej správy bude v podmienkach obce potrebné zohľadniť pravidelnú aktualizáciu softwarového aj hardwarového vybavenia obecného úradu.

Obec Betliar využíva pre zabezpečenie malých opráv a úprav majetku obce a údržbu verejných priestranstiev služby Obecného podniku služieb Betliar, s.r.o., r.s.p. , ktorého je jediným spoločníkom a zriaďovateľom. Pre vykonávanie týchto činností prenajíma obec podniku priestory dielne. V priestoroch dielne je potrebná nová podlaha, omietky. V priestoroch dielne je potrebná nová podlaha, nové omietky, obec zároveň potrebuje dielňu vybaviť novým technickým zariadením a náradím, najmä zväčškou a ďalším stolárskym a strojárskym zariadením a náradím.

Pre zabezpečovanie malých obecných služieb nemá obec dostatočné technické a technologické vybavenie. Obec má traktor s vlečkou, chýba mulčovač, čelný nakladač a ďalšie technické zázemie pre udržiavanie miestnych ciest a verejného priestranstva.

Výkonným zázemím obce a jej orgánov - starostu obce a obecného zastupiteľstva obce je obecný úrad, ktorý zabezpečuje potrebné organizačné aj administratívne úkony a komplexnú komunikáciu s občanmi. Starosta obce neustále dbá o zabezpečenie pravidelného vzdelávania zamestnancov obce v súvislosti s implementáciou aktuálnej legislatívy aj v súvislosti v rozvojom informačných technológií a využívania elektronických služieb verejnej správy. Obec je jedným z účastníkov zmluvy o zriadení Spoločného stavebného úradu so sídlom v obci Betliar a Spoločného školského úradu so sídlom v meste Dobšiná.

8. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

8.1 STAV TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Obec nemá dostatočne vybudovanú a dobudovanú technickú infraštruktúru v rámci svojho územia. Na takmer celom území obce je vybudovaný verejný vodovod, ktorý je v majetku Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Košice. Prietok vody je dostatočný, pre plánovanú individuálnu bytovú výstavbu bude potrebné dobudovať nový vodojem pre II. tlakové pásmo.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Výstavba plynofikácie bola na území obce ukončená. Plynofikácia obce veľkou mierou prispela k doriešeniu situácie v zásobovaní teplom. Po komplexnej plynofikácii obce došlo k zmene používaných tuhých palív v prospech ušľachtilých palív. Napriek plynofikácii obyvatelia obce využívajú tuhé palivá najmä drevo, niekedy len prechodne, aktuálne podľa vývoja cien v čase, ak je ponuka tuhých palív mimoriadne cenovo výhodná. Územie obce je napojené na rozvody SPP, a.s., závod Košice. Rodinné domy sú zásobované pre vykurovanie a prípravu teplej úžitkovej vody väčšinou z vlastných zdrojov tepla a to formou malých kotlov.

Systém likvidácie odpadových vôd v obci je nevyhovujúci. Chýba vybudovanie kanalizačnej siete a čistička odpadových vôd. Splaškové odpadové vody v obci sú odvádzané často do zastaralých septikov a suchých záchodov, ktoré nie sú vždy dokonale izolované, takže často dochádza alebo môže dochádzať k znečisťovaniu podzemných vôd a tým aj k zhoršovaniu životného prostredia. Nemałym problémom je aj zamedzenie vypúšťania časti splaškových odpadových vôd do cestných rigolov zaústených do povrchových tokov.

V obci nie sú žiadne výrobné zdroje elektrickej energie. Dodávka a rozvod elektrickej energie je zabezpečovaná Východoslovenskou energetikou a.s., závod Košice. Kapacita tejto rozvodne je dostačujúca, v prípade požiadaviek je technicky realizovateľné jej navýšenie. Rozvodná vzdušná sekundárna sieť v obci je na betónových stĺpoch.

Na území obce existuje pevná telefónna sieť spoločnosti Slovak Telekom a.s., vyhovujúce a postačujúce je pokrytie signálom komerčných operátorov. Územie obce je pokryté televíznym signálom, obec nie je napojená na žiadnu káblovú televíziu. Pripojenie na internet je dobré, internet je bežne prístupný pre obyvateľstvo v dostačujúcej miere, kapacite a rýchlosti. Internetové pripojenie je prostredníctvom optických káblov a cez mobilných operátorov.

Obec má vybudované verejné osvetlenie, ktoré je zastaralé a nevyhovuje súčasným potrebám a podmienkam energetickej úspornosti. Potrebná je kompletná modernizácia svetelných telies, stĺpov aj celého systému digitálneho ovládania. Obecný rozhlas je zastaralý a vyžaduje investície do svojej modernizácie, do ozvučovacích telies aj do celého zvukového systému. Obec má čiastočne vybudovaný kamerový systém pri vybraných objektoch v zastavanej časti obce aj v priestoroch obecného cintorína. Vybudovanie kamerového systému zvýšilo bezpečnosť obyvateľov. Potrebné je aktuálny systém modernizovať a rozšíriť na celú zastavanú časť obce.

Tabuľka: Technická infraštruktúra v obci

PLYNOVOD	VODOVOD	KANALIZÁCIA	ČOV	OBECNÝ ROZHLAS	VEREJNÉ OSVETLENIE
áno	áno	nie	nie	áno	áno

Zdroj: obec Betliar, 2023

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

8.2 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Na území obce vzniká komunálny odpad, hlavne zmesový odpad a biologický odpad. Obec zabezpečuje zber zmiešaného komunálneho odpadu aj triedených zložiek, v súlade s ustanoveniami zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V obci je separovaný zber odpadu z obalov a odpadu z neobalových výrobkov zbieraných spolu s obalmi zo skla, z plastu, z papiera, z kovu aj z viacvrstvových kombinovaných materiálov na báze lepenky, ďalej zber jedlých olejov a tukov, objemného odpadu, odpadu s obsahom škodlivých látok, drobného stavebného odpadu aj biologicky rozložiteľného odpadu zo záhrad a parkov. Obec zároveň umožňuje zber elektroodpadu a použitých prenosných batérií a akumulátorov a automobilových batérií a akumulátorov. Obec na území obce nezabezpečuje triedený zber biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu z domácností, ale umožňuje pôvodcom biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu z domácností vlastné kompostovanie. Dôvodom nezavedenia triedeného zberu biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu z domácností je uplatnenie výnimky.⁹ Odvoz odpadu je zabezpečený prostredníctvom zmluvných partnerov obce. Pre zvýšenie miery triedenia komunálnych odpadov obec využíva a zavádza legislatívne nástroje tak, aby boli obyvatelia obce motivovaní k zvýšeniu miery separovania a zároveň aby bol výber poplatkov za komunálne odpady postačujúci pre úhradu nakladania s odpadom a zabezpečenie jeho vývozu.

V obci sa nachádza kompostovisko pre biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad a parkov, aj zberný dvor. Výstavba zberného dvora a obecného kompostoviska skvalitnila systém manažovania komunálnych odpadov. Pre zber a spracovanie biologicky rozložiteľného odpadu zo záhrad a parkov, najmä trávy a konárov obci chýba mulčovač a čelný nakladač.

Zmenami v systéme prístupu k nakladaniu s odpadom je však potrebné sa neustále zaoberať, najmä s ohľadom na možný vznik malých nepovolených skládok, nakoľko časti obyvateľov ešte chýba dostatočná ekologická zodpovednosť. Obec dbá na to, aby sa v jej katastri nevyskytli žiadne environmentálne záťaž. Nelegálne skládky odpadu boli zlikvidované.

8.3 DOBROVOĽNÁ POŽIARNA OCHRANA

V obci Betliar je 140 ročná tradícia Dobrovoľného hasičského zboru. Dobrovoľný hasičský zbor je zameraný na zásahovú činnosť pri požiaroch, zabezpečuje protipožiarnu prevenciu

⁹ § 81 odsek 21 písmeno b) zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

a výchovu na predchádzanie požiarov v obci. Aktívne sa zapája do protipovodňových akcií aj do záchranných akcií pri ďalších mimoriadnych udalostiach. V obci sa nachádza hasičská zbrojnica aj protipovodňový vozík. Hasičská zbrojnica je vybudovaná na pozemkoch vo vlastníctve tretích osôb, čo obec plánuje usporiadať formou zámenny pozemkov tak, aby bola možná investícia do rekonštrukcie a modernizácie budovy hasičskej zbrojnice. Dobrovoľný hasičský zbor má k dispozícii hasičské vozidlo Iveco.

9. KULTÚRA A ŠPORT

Na organizovanie spoločenských a kultúrnych akcií obec využíva Kultúrny dom. Kultúrny dom je po rekonštrukcii, najmä z hľadiska minimalizácie tepelných únikov. Rekonštrukciou prešla aj strecha a okná Kultúrneho domu. Po rekonštrukcii je vnútorné vybavenie Kultúrneho domu, bola realizovaná modernizácia elektroinštalácie a ostatných rozvodov médií, sociálnych zariadení aj modernizácia priestorov kuchynky. Potrebné je nakúpiť vnútorné interiérové zariadenie Kultúrneho domu, najmä stoly a stoličky, tiež technické zariadenia do kuchynky na skladovanie a prípravu jedál, nápojov vrátane umývačky riadu. V Kultúrnom dome je 2x do týždňa prevádzkované kino, priestory využíva Klub dôchodcov, poľovnícke združenie, amatéri pre stolný tenis, k dispozícii je aj priestor pre deti.

Ponuka kultúrnych a spoločenských aktivít je pomerne bohatá. Obec každoročne organizuje Dni obce Betliar, Deň matiek, Deň detí, Deň úcty k starším, divadelné predstavenia aj koncerty.

Pre športové aktivity majú obyvatelia obce k dispozícii multifunkčné ihrisko, veľké futbalové ihrisko aj workoutové ihrisko. Chýba moderné detské ihrisko s bezpečnými ihriskovými prvkami, posilňovňa aj telocvičňa. Aj napriek týmto možnostiam občanom chýbajú častejšie športové podujatia pre deti a rodiny.

Centrum obce tvorí parčík s lavičkami. Za ďalšími kultúrnymi, spoločenskými a športovými aktivitami, či do fitness centra majú možnosť obyvatelia dochádzať hlavne do mesta Rožňava.

Tabuľka: Prehľad kultúrnych a športových možností v obci

KULTÚRNY DOM	DETSKÉ IHRISKO, ŠPORTOVISKO	ZARIADENÉ FUTBALOVÉ IHRISKO	NEZARIADENÉ IHRISKO, ŠPORTOVÁ PLOCHA	KLZISKO	TENISOVÉ IHRISKO	INÉ
áno			áno		áno	

Zdroj: obec Betliar, 2023

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

10. STAV PROJEKTOVEJ PRIPRAVENOSTI

Obec Betliar má ambíciu pripraviť pre svoje potreby a investície kvalitné investičné projekty v súlade so schváleným dokumentom Programu rozvoja obce. V súčasnej dobe sú pripravené projekty na výstavbu čističky odpadových vôd, kanalizácie pre celú obec, projekt na zvýšenie energetickej úspornosti budovy obecného úradu, projekt na rekonštrukciu budovy bývalej základnej školy a projekt na vodozadržné opatrenia.

Ostatné projekty bude obec pripravovať po schválení Programu rozvoja obce v nadväznosti na časovú os jeho plnenia a v súlade s prípravou žiadostí o nenávratné zdroje financovania.

11. ZHODNOTENIE VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE

Pre analýzu vnútorného prostredia boli identifikované viaceré kľúčové oblasti, v ktorých spracovateľ sledoval vývoj za posledných najmenej šesť rokov. Hodnotenie vnútorného prostredia je dôležité pre rozpoznanie silných a slabých stránok obce. Pre potreby spracovania Programu rozvoja obce boli identifikované, sledované a vyhodnotené oblasti: geografia, demografia, vzdelanosť obyvateľov, zamestnanosť obyvateľov, domový a bytový fond, zdravotné, sociálne služby a služby občianskej vybavenosti, školstvo, ekonomika, technická infraštruktúra, kultúra a šport. Spracovateľ v jednotlivých oblastiach hodnotenia uvádza k textu aj prehľadné tabuľky.

Medzi silné stránky obce patrí početné zastúpenie obyvateľov v produktívnom veku, prevaha obyvateľov so vzdelaním pre potreby trhu práce, ochota ľudí vzdelávať sa a rekvalifikovať. Silné stránky obce možno hodnotiť ako výborný predpoklad pre rozvoj obce.

Naopak, medzi slabé stránky je potrebné zaradiť hlavne nedostatočnú podporu podnikania a začínajúcich podnikateľov a nedostatok vlastných finančných možností obce pre väčšie rozvojové investície a aktivity.

Podrobné zhodnotenie silných aj slabých stránok obce je v SWOT.

Tabuľka: Zoznam kvantitatívnych a kvalitatívnych dát

Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát			
Oblasť dát /téma	Zdroj dát	Oblasť dát /téma	Zdroj dát
Geografia	obec	Služby	obec
Demografia	obec	Školstvo	obec
Vzdelanosť	obec	Ekonomika	obec
Zamestnanosť	obec	Technická infraštruktúra	obec
Domový fond	obec	Kultúra, šport	obec

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

A II. ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA OBCE

12. EKONOMICKÉ SUBJEKTY A ZAMESTNÁVATELIA V OBCI

12.1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA VÝVOJA NEZAMESTNANOSTI V OBCI

Po prechode slovenského ekonomického systému na trhové hospodárstvo sa prejavili zmeny na trhu práce. Trh práce významne ovplyvňuje nerovnomerný rozvoj jednotlivých regiónov v rámci Slovenska. Nezamestnanosť sa zaradila medzi hlavné negatívne rysy spoločnosti, najmä v regiónoch, kde je záujem investorov z rôznych dôvodov nízky. Dlhodobá nezamestnanosť sa pritom stala ekonomickým, psychologickým, sociálnym a kultúrnym problémom. Jej dôsledkom je nútená pravidelná a dlhodobá migrácia za prácou do vzdialenejších regiónov aj do zahraničia.

Obec Betliar patrí medzi obce s dlhodobo stabilnou mierou nezamestnanosti. Dôvody takejto miery nezamestnanosti môžeme vidieť vo viacerých príčinách. V prvom rade je to zrušenie a zlikvidovanie viacerých podnikov ľahkého priemyslu, ktoré mali v regióne svoju tradíciu a zamestnávali značný počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Boli to hlavne podniky v oblasti spracovávanía potravín a poľnohospodárskych produktov, poľnohospodárske podniky, strojárne podniky a podobne. Okrem zamestnávania tieto podniky zároveň pripravovali na svoje profesie množstvo mladých ľudí v rámci učňovského a stredného odborného školstva. Ľudia, dnes už v strednom veku, vyškolení pre tieto tradičné profesie a remeslá dnes v tomto regióne nenachádzajú svoje uplatnenie.

V nemalej miere ďalšou možnou príčinou vysokej miery nezamestnanosti je aj malé zastúpenie obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním. Títo obyvatelia by vedeli a mali schopnosti rozvinúť v regióne malé a stredné podnikanie, prípadne pritiahnúť zaujímavého investora pre rozvoj ľahkého priemyslu. V obci je práve opačný trend, kedy obyvatelia regiónu s vysokoškolským vzdelaním sú nútení odchádzať a nájsť si svoje uplatnenie v iných častiach Slovenska a v zahraničí.

Veľkou mierou k stabilnej nezamestnanosti prispieva aj nezamestnatelnosť početnej marginalizovanej skupiny obyvateľov.

V neposlednom rade je potrebné poukázať aj na ďalšiu možnú príčinu vysokej miery nezamestnanosti, a tou je nízka kúpyschopnosť obyvateľov obce aj celého regiónu. Tá má za následok likvidáciu viacerých drobných podnikateľov, ktorí zabezpečujú predovšetkým predaj poľnohospodárskej produkcie, drobné služby občianskej vybavenosti, opravárenské a drobné

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

stavebné činnosti a podobne. V záujme poskytovania nízkych cien a prispôsobenia sa kúpyschopnosti obyvateľov tieto nemôžu vytvoriť ďalšie pracovné miesta a počítať s rozvojom vlastnej firmy.

Uvedené hlavné príčiny sú dlhodobé a ani vďaka aktívnej politike trhu práce nie sú uspokojivo minimalizované.

Územie obce Betliar podľa územnosprávneho členenia patrí do pôsobnosti Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v meste Rožňava, ktorý sa zaoberá aktívnou politikou zamestnanosti. Je miestom vyhodnocovania trhu práce, evidencie nezamestnaných, sprostredkováva zamestnanie, poskytuje poradenské služby a rekvalifikácie.

12.2 PODNIKATEĽSKÉ ZÁZEMIE

Okrem najväčších zamestnávateľov v regióne pôsobia v obci a jej okolí aj menší podnikatelia a samostatne hospodáriaci roľníci. Menší podnikatelia nezamestnávajú žiadnych ďalších zamestnancov.

Dominantným podnikateľským odvetvím v obci a v blízkom okolí je lesníctvo, poľnohospodárstvo, ľahký priemysel a verejná správa. Medzi najvýznamnejších zamestnávateľov z hľadiska optimalizácie nezamestnanosti v obci a regióne patria Lesy SR, Slovenské národné múzeum a Notes Slavošovce.

13. NEPODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY V OBCE

Na označenie nepodnikateľských subjektov, mimovládnych organizácií, spolkov či združení sa na Slovensku zaužíval pojem tretí sektor. Existencia týchto subjektov a ich zúčastňovanie sa na živote spoločnosti charakterizuje občiansku spoločnosť. V podmienkach územnej samosprávy je to ideálna symbióza, kedy tretí sektor pôsobí v oblastiach, kde dopĺňa manažment samosprávy. Spolkový a záujmový život v obci a v celom mikroregióne má dlhodobú tradíciu.

13.1 MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE

Mimovládne organizácie sú organizácie s právnou subjektivitou vytvorené súkromnými osobami alebo organizáciami, ktoré sa nezúčastňujú na vláde a ani vo vláde nemajú svojich

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

zástupcov (vrátane orgánov územnej samosprávy). Ich mimovládny charakter je daný tým, že štát, ani orgány územnej samosprávy vrátane ich predstaviteľov nemajú nijaký vplyv na vedenie organizácie alebo iné ovplyvňovanie ich činnosti. Mimovládne organizácie sú inštitucionalizované, nezávislé a spravidla zriadené na verejno-prospešné účely. V podmienkach Slovenska sú mimovládne inštitúcie ako nezávislé výskumné, hodnotiace a poradné organizácie, ich pôsobnosť je globálna so zameraním na vybrané odvetvia spoločnosti a riadenia hospodárstva. Na území obce Betliar nemá sídlo žiadna mimovládna organizácia.

13.2 SPOLKY A ZÁUJMOVÉ ORGANIZÁCIE

Spolková a záujmová činnosť má v obci tradíciu dlhé desaťročia. Občania sa neformálne schádzali na rôznych folklórnych akciách a podujatiach, športových aktivitách a podobne. Neskôr tieto spolky aj inštitucionalizovali. Aj spolky a záujmové združenia sú charakterizované dobrovoľnosťou, nezávislosťou, ale ich ciele ohraničuje okruh ich aktivít. Obec má bohatú tradičnú spolkovú činnosť.

Aktuálne je v obci aktívne Matica slovenská, Jednota dôchodcov, Pohrebné podporné združenie, Zväz protifašistických bojovníkov a Dobrovoľný hasičský zbor.

Obec činnosť spolkov podporuje finančne podľa možností rozpočtu obce, ale aj nefinančne poskytnutím obecných priestorov na ich činnosť, pri propagácii a podobne.

14. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Územím obce prechádza cesta I. triedy č. 67 prebiehajúca južnou časťou obce v smere Rožňava - Poprad. Na túto cestu sú úrovňovo napojené miestne cesty, ktoré je potrebné opraviť, zrekonštruovať. Dopravná obslužnosť verejnou autobusovou dopravou je pre obyvateľov obce postačujúca, v smere do mesta Rožňava premáva verejná autobusová doprava v primeraných intervaloch počas pracovných dní, aj počas dní pracovného pokoja.

Katastrálnym územím obce prechádza železničná trať len pre nákladnú dopravu, najbližšia železničná stanica pre verejnú vlakovú dopravu v smere Košice - Zvolen je pre obyvateľov obce v meste Rožňava.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

15. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie človeka, tvorí životné prostredie - environment. Je predpokladom jeho ďalšieho vývoja a tvorí ho najmä ovzdušie, voda, pôda, horniny a ďalšie organizmy. Inak povedané, životné prostredie je súbor všetkých činiteľov, s ktorými prichádza do styku živý subjekt, ktorými je obklopený a na ktoré priamo i nepriamo pôsobí. Životné prostredie je jednou z určujúcich zložiek kvality života spoločnosti, logicky tvorí dôležitú súčasť aj pri analýze vonkajšieho prostredia rozvoja obce.

15.1 OVZDUŠIE A HLUK

V katastrálnom území obce Betliar sa nenachádzajú veľké zdroje znečisťovania ovzdušia, čo pozitívne vplýva na kvalitu ovzdušia. Lokálne je ovzdušie znečistené len výfukovými plynmi cestnej dopravy a spaľovaní tuhého paliva v intraviláne obce v domácnostiach, ktoré prechodne využívajú tuhé palivá na vykurovanie. Znečistenie ovzdušia malými znečisťovateľmi bolo čiastočne odstránené plynofikáciou obce. Obec zatiaľ centrálnne nevyužíva žiadne alternatívne zdroje energie, v obci alternatívne zdroje energie individuálne využívajú niektorí obyvatelia.

Zaťaženosť prostredia hlukom v obci je malá. Hluk vzniká hlavne z automobilovej dopravy na ceste I. triedy a miestnych komunikáciách, keďže obec Betliar nemá priemyselné prevádzky.

15.2 PÔDA

V katastri obce Betliar sa nenachádzajú žiadne významné zdroje znečistenia životného prostredia, je možné predpokladať, že pôdy sú tu málo znečistené, bez ťažkých kovov. Jediným znečisťovateľom sú zastaralé septiky. V súvislosti s hospodárením na pôde sú stresovým faktorom poľnohospodárske meliorácie a rekultivácie, ktoré boli vybudované na pôde koncom 20. storočia. Ich realizáciou došlo na mnohých miestach k zmene pôvodných rastlinných spoločenstiev.

15.3 VODNÉ PLOCHY

Hydrografický je riešené územie odvodňované tokom Betliarskeho potoka, ktorý sa následne vlieva do rieky Slaná. Celá hydrografická sústava patrí do Povodia Hornádu. Obec nepatrí medzi záplavové územia, výnimkou je len časť Nižná Maša.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

V katastri obce sa nenachádza žiadny významný priemyselný zdroj znečistenia vôd. Znečistenie povrchových vôd v katastrálnom území negatívne ovplyvňuje absencia splaškovej kanalizácie. Znečistenie vôd sa prejavuje najmä vypúšťaním odpadových vôd z obytných budov do potoka ako aj znečistením tuhým komunálnym odpadom a splaškovými vodami.

15.4 PRÍRODA A KRAJINA

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre Európsku Úniu ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

Katastrálne územie obce Betliar nezasahuje do ochranného pásma žiadneho parku či chránenej oblasti.

16. HISTORICKÉ A KULTÚRNE PAMÄTIHODNOSTI, PRÍRODNÉ ÚKAZY A INÉ POZORUHODNOSTI

V obci sa nachádza jeden z najkrajších kaštieľov, luxusné sídlo postavené pre účely reprezentácie rodiny Andrásyovcov. Na mieste staršieho menšieho renesančného kaštieľa vznikla v rokoch 1881-1886 za grófa Emanuela I. Andrásyho rezidencia, ktorú využíval predovšetkým ako poľovnícke sídlo a múzeum pre svoju bohatú zbierku. Bývalé sídla rodiny Andrásyovcov spravuje Múzeum Betliar. Celý zbierkový fond múzea tvorí pozostalosť po rodine Andrásy. Pod správu múzea patrí kaštieľ Betliar, hrad Krásna Hôrka a Mauzóleum Andrásyovcov v Krásnohorskom Podhradí.

Súčasťou areálu kaštieľa Betliar je umelecky hodnotný a pomerne zachovalý prírodný park podlhovastého pôdorysu z roku 1792 – 1795 s početnými architektonickými doplnkami. Dnešnú podobu nadobudol definitívne až po roku 1865. Vo vstupnej časti sú cudzokrajné dreviny.

Aj založenie zvernice v Betliari siaha do obdobia grófskeho panstva Andrásyovcov. Cielený chov poľovnej zveri a vytvorenie obory pre jeleniu zver založil v roku 1885 gróf Emanuel Andrásy. Novodobá história zvernice sa datuje od roku 1967, keď bol v katastri obce zriadený

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

zverník pre chov danielej a muflonej zveri. Jej hlavným cieľom bolo dosiahnuť intenzívny chov a lov kvalitnej trofejovej zveri.

Okrem bohatého historického zázemia a prírodných zaujímavostí okolie obce je príležitosťou pre rozvoj nenáročnej turistiky a cykloturistiky.

17. ZHODNOTENIE VONKAJŠÍCH VPLYVOV OBCE

Vonkajšie prostredie obce je súhrn faktorov, ktoré obec nemôže vôbec ovplyvniť. Naopak toto prostredie ovplyvňuje obec a tá nemá inú možnosť ako sa prvkom tohto prostredia čo najlepšie prispôbiť. Externé prostredie a jeho prvky popisuje STEEP analýza, ktorej úlohou je identifikovať faktory ovplyvňujúce obec, jej projekty a výsledné profitovanie. Jednotlivé faktory môžeme rozdeliť do piatich hlavných kategórií, všetky majú spoločné to, že sa jedná o faktory obcou neovplyvniteľné. Riešenie s nimi spojených problémov bude spočívať v prispôbení sa im tak, aby obec aj napriek nim mohla dosiahnuť stanovené ciele.

Tabuľka: STEEP analýza

SOCIÁLNE	TECHNOLOGICKÉ	EKONOMICKÉ	EKOLOGICKÉ	POLITICKÉ
Demografické zmeny	Vývoj technológií	Nové pracovné príležitosti	Nové trendy ochrany životného prostredia	Politika vlády v konkrétnej oblasti
Zmeny potrieb obyvateľov	Dostupná technológia a využívaná technológia	Využívanie ďalších zdrojov z EÚ	Európska legislatíva v životnom prostredí	Zmena legislatívy
Zmeny správania	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Noví investori	Dôsledky klimatických zmien	Legislatíva verejného obstarávania
Migrácia a imigrácia	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom eGovernmentu	Zmena fiskálnej politiky	Nové záväzky štátu vo vzťahu k EÚ	Presun kompetencií

Zdroj: vlastné spracovanie

Pre podrobné zhodnotenie vonkajšieho – externého prostredia obce boli identifikované a skúmané niektoré základné oblasti, ktoré ovplyvňujú rozvoj obce, ale obec na ne nemá dosah:

Ekonomické subjekty a zamestnávateľia pôsobiaci v obci a v mikroregióne a jeho bezprostrednom okolí, nepodnikateľské subjekty obce, dopravná infraštruktúra a dopravná služnosť, životné prostredie a prírodné, historické a ďalšie zaujímavosti obce a okolia. Z uvedených oblastí sa podrobným skúmaním definujú príležitosti a dajú sa predpokladať aj možné ohrozenia. K príležitostiam obce je možné zaradiť prírodu bohatú na možnosti cykloturistiky, potenciál na rozvoj nenáročnej turistiky, k ohrozeniam je potrebné zaradiť globálne nepriaznivé klimatické zmeny a s tým súvisiaca potreba rôznych opatrení na ochranu územia. Podrobnejšie sú

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

príležitosti a ohrozenia v SWOT. Okres Rožňava bol s účinnosťou od 31. decembra 2015 zaradený
Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR medzi najmenej rozvinuté okresy.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

A III. ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA OBCE

Univerzálna analytická technika zameraná na zhodnotenie vnútorných a vonkajších faktorov ovplyvňujúcich úspešnosť obce, mikroregiónu sa nazýva SWOT analýza. Najčastejšie je SWOT analýza používaná ako situačná analýza v rámci strategického riadenia, je súčasťou Programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí. Autorom SWOT analýzy je Albert Humphrey, ktorý ju navrhol v šesťdesiatych rokoch 20. storočia. SWOT je akronym z počiatočných písmen anglických názvov jednotlivých faktorov:

Strengths – silné stránky

Weaknesses – slabé stránky

Opportunities – príležitosti

Threats – hrozby, ohrozenia

V SWOT analýze vo všetkých faktoroch budeme sledovať 3 základné oblasti - priority, ktoré tvoria kosť naslednej – strategickej časti dokumentu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar:

Ľudia a kvalita života

Infraštruktúra a životné prostredie

Ekonomika a riadenie obce

Ľudia a kvalita života – táto oblasť je prvou riešenou prioritou a tomu zodpovedá aj jej záujem a postavenie. Pre zlepšenie kvality života obyvateľov obce boli podrobnejšie analyzované viaceré vstupné informácie analýzy vnútorného prostredia, aj analýzy vonkajšieho prostredia. SWOT analýza sa v tejto oblasti opiera o kapitoly: 3 Krajina, 4 Obyvateľstvo, 5 Občianska vybavenosť a zázemie, 6 Školstvo, 9 Kultúra a šport, 12 Ekonomické subjekty a zamestnávateľia v obci.

Infraštruktúra a životné prostredie – pre SWOT analýzu sú dôležité zistenia v kapitolách: 8 Technická infraštruktúra, 14 Dopravná infraštruktúra, 15 Životné prostredie, 16 Historické a kultúrne pamätihodnosti, prírodné úkazy a iné pozoruhodnosti.

Ekonomika a riadenie obce – je oblasť, prioritou, ktorú asi najviac ovplyvňuje aktuálne globálne dianie a z toho vyplývajúca aplikácia aktuálnej legislatívy. Pre SWOT analýzu sú sledované kapitoly: 7 Ekonomika a riadenie obce, 10 Stav projektovej pripravenosti obce, 12 Ekonomické subjekty a zamestnávateľia v obci a 13 Nepodnikateľské subjekty.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Pri hodnotení súčasného stavu územia je potrebné zdôrazniť, že aktuálny stav rozvoja obce v porovnaní so stavom pred rokom 2009 možno hodnotiť ako výrazný posun kvality života jej obyvateľov aj ako kvalitatívny posun zázemia, ktoré obec pre svojich občanov zabezpečuje. Úlohou Programu rozvoja obce a jeho strategickej časti je tento stav udržať a naďalej rozvíjať.

Tabuľka: SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p>Ľudia a kvalita života</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Stabilizovaný demografický vývoj☐ Silné zastúpenie ľudí v produktívnom veku☐ Flexibilita a mobilita obyvateľov dochádzať za prácou☐ Ochota vzdelávať sa a rekvifikovať sa☐ Potenciál na vybudovanie poľnohospodárskych a remeselných dvorov☐ Výhodné podmienky a možnosti pre stavbu nových rodinných domov☐ Možnosti využívania rodinných domov na rekreáciu a víkendové bývanie☐ Záujem obyvateľov zachovávať a propagovať tradície a zvyklosti☐ Záujem obyvateľov o rozvoj obce☐ Dostupnosť služieb v okresnom meste <p>Infraštruktúra a životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Zachovalé územie a jeho atraktivita☐ Primerané zázemie technickej infraštruktúry☐ Organizovanie separovania zberu v obci☐ Zachovalé pamiatky a historické zbierky☐ Bohatý prírodný potenciál☐ Bohaté možnosti zabezpečenia poľovníctva, nenáročnej turistiky a cykloturistiky <p>Ekonomika a riadenie obce</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Obec s primeranou úverovou zaťaženosťou☐ Vyrovnané rozpočtové hospodárenie v obci☐ Zanietená a starostlivá starostka☐ Pripravené podmienky pre implementáciu elektronickej komunikácie☐ Dlhodobo dobre zvládnutý manažment projektov☐ Dobré podmienky pre podnikanie v cestovnom ruchu	<p>Ľudia a kvalita života</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Nedostatočné sociálne služby a občianska vybavenosť☐ Slabá prepojenosť vzdelanostnej štruktúry obyvateľov a možnosti trhu práce☐ Nutnosť migrovať za vzdelaním a vyšším vzdelaním☐ Nutnosť migrovať za prácou☐ Vysoká stabilná nezamestnanosť <p>Infraštruktúra a životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Chýbajúca kanalizácia☐ Chýbajúca čistička odpadových vôd☐ Potreba rekonštrukcie miestnych komunikácií a odstavných plôch☐ Zastaralé a neestetické stĺpy elektrického vedenia☐ Nedostatočne riešená energetická úspora budov <p>Ekonomika a riadenie obce</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Malý záujem obyvateľov o elektronicú komunikáciu s obcou pri vybavovaní svojich potrieb a záujmov☐ Nedostatočný záujem podnikateľov spolupracovať s obcou a podporovať jej aktivity☐ Nedostatok finančných možností pre investičné zámery☐ Nepostačujúca propagácia obce a jej kultúrnych, historických a folklórnych tradícií a zvykov a tradičných výrobkov
<p>PRÍLEŽITOSTI</p> <p>Ľudia a kvalita života</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Vybudovanie poľnohospodárskych a remeselných dvorov☐ Využívanie dostupných nástrojov na podporu začínajúcich podnikateľov☐ Využívanie aktívnej politiky trhu práce vo vzťahu k absolventom☐ Motivácia podnikateľov zamestnať obyvateľov	<p>OHROZENIA</p> <p>Ľudia a kvalita života</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Odchod mladých ľudí za prácou do mesta a iných regiónov☐ Úbytok detí a starnutie obce☐ Neschopnosť rekvifikácie dlhodobo nezamestnaných obyvateľov☐ Rastúci podiel sociálne znevýhodnených obyvateľov a v dôsledku toho aj úbytok služieb

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

<p>obce</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Posilnenie rozvoja služieb v cestovnom ruchu ☐ Podpora rozvoja výstavby nových domov <p>Infraštruktúra a životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Využívanie historických pamiatok a zbierok na rozvoj cestovného ruchu ☐ Využívanie prírodného bohatstva na rozvoj cestovného ruchu, zhodnotenie nevyužitého prírodného potenciálu a miestnych zdrojov ☐ Posilnenie a podpora propagácie zdravých poľnohospodárskych výrobkov a produktov ☐ Vybudovanie cyklotrás a náučných chodníkov ☐ Využívanie alternatívnych zdrojov energie ☐ Zabezpečenie energetickej efektívnosti budov <p>Ekonomika a riadenie obce</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Aktívne využívanie možností čerpania nenávratných finančných príspevkov z projektov a grantov ☐ Aktívne zapojenie obyvateľov do diania v obci ☐ Zlepšenie elektronickej komunikácie s obyvateľmi ☐ Aktívna a trvalá propagácia obce a jej atraktivity a možností všetkými prostriedkami ☐ Podpora rozvoja spolkov a prostredníctvom nich aj propagácia folklórnych tradícií ☐ Zvýšenie atraktívnosti a využiteľnosti verejných priestranstiev ☐ Zlepšenie čistoty verejných priestranstiev

Zdroj: vlastné spracovanie

<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ohrozenie drobných služieb budovaním zázemia vo väčších mestách ☐ Malý záujem o podnikanie v službách <p>Infraštruktúra a životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Zánik tradičných remesiel a folklórnych zvykov ☐ Zarastanie pozemkov neudržiavaním krajiny ☐ Zhoršenie prírodného prostredia pre cestovný ruch ☐ Zhoršenie kvality vody v dôsledku nedobudovanej siete kanalizácie <p>Ekonomika a riadenie obce</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nedostatok financií na rozvojové projekty ☐ Nezáujem občanov o veci verejné ☐ Zánik spolkov

Tabuľka: Kontrolný zoznam pre hodnotenie možných rizík

DRUH RIZIKA	OBJEKT RIZIKA	ZDROJ RIZIKA	NEŽIADUCE DÔSLEDKY	PRAVDEPODOBNOSŤ
Individuálne	obec	Nezáujem obyvateľov o realizáciu aktivít v Programe rozvoja obce	Nenaplnenie vízie a priorít Programu rozvoja obce	veľmi nízka
Technické	obec	Dopravná zaťaženosť	Zhoršenie životného prostredia	stredná
Ekologické	obec	Identifikácia starých envirozát'aží	Zhoršenie životného prostredia	nízka
Sociálne	obec	Nedostatočné uplatnenie	Migrácia obyvateľov	stredná/nízka
Ekonomické	obec	Nezáujem investorov	Zvyšovanie nezamestnanosti	stredná

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

B. STRATEGICKÁ ČASŤ

Základným implementačným dokumentom plnenia národných priorít Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj Organizácie spojených národov v Slovenskej republike je Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 - nové znenie (ďalej len „*Slovensko 2030*“). Dokument Slovensko 2030 zároveň plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR v súlade s ustanovením § 6 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj prijalo všetkých 193 štátov OSN. Agenda 2030 vyzýva na urýchlené kroky na podporu prosperity a zároveň na ochranu planéty, pričom uznáva, že „*ukončenie chudoby musí ísť ruka v ruke so stratégiami, ktoré budujú hospodársky rast a zaoberajú sa rôznymi sociálnymi potrebami vrátane vzdelávania, zdravia, sociálnej ochrany, pričom vytvárajú pracovné príležitosti pri riešení zmeny klímy a ochrany životného prostredia*“.¹⁰

Úlohou dokumentu Slovensko 2030 je nielen premietnuť a konkretizovať priority Agendy 2030 a Európskej zelenej dohody v špecifických podmienkach Slovenska, ale zároveň ako integrovaná rozvojová stratégia rámcovať verejné politiky štátu a rozvojové politiky územných samospráv s cieľom zabezpečiť ich koordináciu, synergiu, stabilitu a efektívnejšie využívanie verejných zdrojov. Slovensko 2030 definuje priority a ciele rozvoja Slovenska v troch integrovaných rozvojových programoch pokrývajúcich kľúčové oblasti rozvoja:

- a) ochrana a rozvoj zdrojov,
- b) udržateľné využívanie zdrojov,
- c) rozvoj komunit.

Tieto programy sú chápané ako prierezové, integrujúce problematiku rôznych rezortov a rôznych úrovní štátnej správy a územnej samosprávy. Reagujú na hlavné výzvy nielen na národnej úrovni, ale berú do úvahy špecifiká regiónov Slovenska.¹¹

Slovensko 2030 je základným východiskom aj pre regionálnu a miestnu samosprávu pri spracovaní programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja. Národné priority Agendy 2030 je potrebné premietnuť do programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja aj na úrovni územnej samosprávy. Plne v súlade s národnými prioritami Agendy 2030 je aj záväzok vlády SR definovaný v jej programovom vyhlásení,¹² v ktorom sa zaviazala podporovať Slovensko vnútorne súdržné, silné a sociálne spravodlivé, schopné efektívne využívať verejné zdroje v záujme rozvoja

¹⁰ Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky

¹¹ Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky

¹² Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

regiónov a ochrany životného prostredia, aby sa Slovensko premenilo na inteligentnú, inovatívnu a transparentnú krajinu.

Na základe výstupov analýz boli definované tri priority regionálneho rozvoja:¹³

- a) udržateľná konkurencieschopná, environmentálne a inovačne orientovaná ekonomika regiónov,
- b) zvýšenie kvality života a využitie prírodného a ľudského kapitálu,
- c) harmonizácia regionálneho a územného rozvoja.

Tri priority regionálneho rozvoja sa premietajú do troch integrovaných rozvojových programov dokumentu Slovensko 2030, ktoré sú detailne rozpracované do cieľov, definovania kľúčových zmien, prioritných krokov a potrebných intervencií na dosiahnutie cieľov. Pri ich vypracovaní sa Slovensko 2030 ako základný implementačný dokument Agendy 2030 Organizácie spojených národov opiera okrem výstupov analýz aj o široký participatívny proces pri spracovaní úvodného dokumentu Národnej stratégie regionálneho a územného rozvoja a Návrhu národných priorít implementácie Agendy 2030. Integrované rozvojové programy prepájajú Agendu 2030 a regionálny rozvoj a sú kľúčovým nástrojom naplnenia Agendy 2030 naprieč národnou, regionálnou a lokálnou úrovňou v nasledujúcej štruktúre:

1. Ochrana a udržateľný rozvoj prírodných a ľudských zdrojov, ako aj kultúrneho potenciálu, tak aby boli zachované pre ďalšie generácie a mohli byť využívané na ďalší rozvoj spoločnosti.
2. Premena hospodárstva SR do roku 2030 na konkurencieschopnú, inovačne orientovanú nízkouhlíkovú obehovú ekonomiku, ktorá bude efektívne zhodnocovať vzdelanie, ľudský potenciál a zdroje a bude environmentálne aj sociálne udržateľná a odolná proti vonkajším aj vnútorným nepriaznivým vplyvom.
3. Zefektívnenie a priblíženie správy verejných záležitostí občanom prostredníctvom vybudovania viacúrovňového integrovaného manažmentu rozvoja na národnej, regionálnej a miestnej úrovni²⁸. Zároveň je cieľom efektívne využívať územný potenciál regiónov.
4. Zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny v jednotlivých strategicko-programovacích regiónoch a zabezpečenie dostupnosti a kvality verejných služieb, práce a rovných príležitostí pre využitie potenciálu každého jednotlivca bez ohľadu na jeho sociálno-ekonomické zázemie či znevýhodnenie.

Pri tvorbe strategickej a programovej časti Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar zohľadnila obec Betliar uvedené dokumenty a v nich definované priority.

¹³ Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

18. VYMEDZENIE POJMOV

VÍZIA

Teória definuje víziu ako želanú predstavu. V Programe rozvoja obce je to želaná predstava obyvateľov obce a jej reprezentantov o budúcnosti, o ideálnom stave. Je veľmi dôležité pre rozvoj obce mať spoločnú predstavu o budúcnosti, pretože len vtedy je vízia nástrojom na motiváciu, ak je víziou spoločnou. Formulácia rozvojovej vízie je úvodným krokom pri tvorbe strategickej časti dokumentu. K naplneniu tejto vízie by malo smerovať spracovanie samotnej stratégie a z nej vyplývajúcej realizácie konkrétnych rozvojových projektov v nadväznosti na finančný rámec.

PRIORITY, CIELE

Okrem vízie je potrebné v tejto časti identifikovať jednotlivé ciele a formulovať hlavné priority - problémové oblasti. Pôvodná hierarchia, štruktúra strategickej časti, definovaná v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar z roku 2009 je v súčasnosti aktualizovaná v nadväznosti na aktualizované národné dokumenty. Každá priorita je vymedzená cieľmi, ktoré majú byť dosiahnuté realizáciou opatrení.

OPATRENIA, AKTIVITY

Naplnenie cieľov je špecifikované opatreniami. Každé opatrenie je konkretizované aktivitami, od ktorých sa odvíjajú projekty naplňujúce celú stratégiu rozvoja obce.

19. VÍZIA OBCE

Obec Betliar v roku 2029 je prosperujúca obec, ktorá svojou aktívnou činnosťou a rozvojom v prospech obyvateľov motivuje ľudí trvalo sa v obci usadiť a vychovávať tu ďalšiu generáciu – čo má pozitívny vplyv na stabilizovaný demografický vývoj obce aj celého regiónu. Obyvatelia nemusia za prácou cestovať do zahraničia alebo vzdialených regiónov, ale vedia sa uplatniť v obci a blízkom okolí, či v blízkom regióne. Obec má vybudovanú kvalitnú a modernú technickú infraštruktúru ústretovú pre životné prostredie, obecné cesty a dostatok oddychových zón a zelene vo svojom centre. Obyvatelia prosperujú v obnovených tradičných činnostiach, pracujú na malých farmách, starajú sa o prírodu a predávajú svoje kvalitné a ekologicky nezávadné produkty ostatným obyvateľom okolia a širšieho regiónu, ale aj lokálnym spracovateľom a výrobcom potravín. Podnikateľské prostredie je sústredené na využívanie miestnych zdrojov v oblasti služieb a cestovného ruchu, zabezpečuje lepšie uspokojenie životných potrieb občanov aj návštevníkov regiónu a zároveň zachováva kvalitu životného prostredia pre budúce generácie. Dostupné sú aj pracovné príležitosti v ostatných odvetviach. Obyvatelia obce sú hrdí na svoje tradície, tešia sa záujmu návštevníkov regiónu a organizovaním pravidelných sezónnych akcií vedia do obce prilákať stále viac turistov z blízkeho okolia aj zo vzdialenejších regiónov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

20. PRIORITY A CIELE

20.1 PRIORITA: ĽUDIA A KVALITA ŽIVOTA

Kvalita života je pojem ťažko uchopiteľný a merateľný. Kvalita života vo svojom obsahu zahŕňa komunitné, environmentálne, ekonomické, sociálne, kultúrne, psychologické, duchovné a ďalšie podmienky pre zdravý a šťastný život. Na kvalitu života je možné prihliadať subjektívne ako na spokojnosť so svojim životom a zároveň aj z pohľadu vonkajších faktorov ako na kvalitu životných podmienok.

Najväčšou výzvou obce Betliar je zastavenie stagnujúceho demografického vývoja obyvateľov a dlhodobé zabezpečovanie podmienok pre život v obci tak, aby sa najmä mladé rodiny usídľovali v obci a neodchádzali do iných centier. Podobne ako na celom území Slovenska, aj v obci Betliar pomer medzi počtom obyvateľov v poproduktívnom a produktívnom veku naznačuje postupné starnutie populácie.

Územný rozvoj obce v prospech bytovej výstavby, vrátane podpory individuálnej bytovej výstavby je jednou z nezanedbateľných možností obce pozitívne ovplyvniť a dlhodobo motivovať záujem o bývanie v obci a zabezpečiť tak priame aj nepriame predpoklady jej rozvoja. V strednodobom horizonte bude obec riešiť identifikáciu lokalít vo svojom katastrálnom území, ktoré pripraví pre základnú občiansku infraštruktúru.

Obec bude v strednodobom horizonte zároveň potrebovať zásadné zlepšenie prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti a ku kvalitným sociálnym službám. Významným faktorom, ktorý vyvoláva tlak na kvantitatívny ale aj kvalitatívny nárast poskytovania zdravotných i sociálnych služieb, je rastúci počet seniorov. V obci prevažujú obyvatelia s nižšími príjmami a priemerným sociálnym zabezpečením, preto aj využívanie sociálnych služieb pre seniorov vyžaduje podporu zo strany obce. Na druhej strane sa očakáva, že celková spoločenská váha seniorov sa vďaka ich predpokladanej vyššej vitalite a spoločenskej aktivite posilní. Je dôležité pripravovať podmienky pre ich aktívne zaradenie do spoločenského aj ekonomického diania v obci. Obec bude musieť aktívne zvažovať spôsob zvyšovania podpory celoživotného vzdelávania a prosperity seniorov.

Významným nástrojom priaznivého demografického vývoja v obci je kvalita a dostupnosť vzdelávania. Obec je zriaďovateľom materskej školy. Potreba zavádzania moderných vzdelávacích postupov a implementácia nových edukačných inštitútov v rámci vzdelávania vytvára neustály tlak na kvalitné personálne zabezpečenie školy a pravidelné zabezpečovanie moderných edukačných pomôcok a zariadení.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Neprehliadnuteľným problémom v obci je nepomer medzi ekonomicky aktívnymi obyvateľmi ktorí pracujú v obci a jej okolí a tými, ktorí v pravidelných turnusoch odchádzajú za prácou do vzdialených regiónov a do zahraničia za lepšími možnosťami zamestnať sa. V obci a celom regióne sa naplno dlhodobo prejavuje nezáujem investorov v ľahkom priemysle usadiť sa tu natrvalo a zabezpečiť ľuďom prácu. Orgány obce majú v rukách málo možností a nástrojov, ako motivovať investorov a prilákať ich do obce. Vplyvom migrácie ekonomicky aktívnych obyvateľov za prácou mimo obce a región je ohrozená kvalita občianskej vybavenosti a využívanie škôl a školských zariadení. Okres Rožňava, v ktorom sa obec Betliar nachádza je v súlade s ustanoveniami zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zapísaný v zozname najmenej rozvinutých okresov.

Kvalitu života v obci výrazne ovplyvňuje početná prítomnosť skupiny obyvateľov ohrozenej sociálnym vylúčením. V dôsledku demografického vývoja, slabých pracovných príležitostí aj v dôsledku ďalších objektívnych činiteľov sa takáto skupina môže stať v obci problémom, ako jej pomôcť v otázke bývania aj v ďalších závažných sociálnych, právnych a zdravotných oblastiach. Východiskom sa javí vytváranie vhodného zázemia, komunit a komunitných centier.

Na kvalitu života v obci nepochybne vplyva aj celková spoločenská atmosféra. Dôležitou sa stáva otázka bezpečnosti a prevencie pred sofistikovanými nástrahami ohrozenia obyvateľov.

Celková spokojnosť obyvateľov je zároveň najlepšou propagáciou obce a má spätný dopad na stabilizáciu aj prílev nových obyvateľov a snád' aj pracovných príležitostí.

GLOBÁLNY CIEĽ: STABILIZÁCIA OBCE

- Dosiahnuť pomerne ideálnu kombináciu pracovných príležitostí, bývania, sociálneho zázemia a príležitostí pre aktívny občiansky život tak, že sa obec stane príťažlivým, otvoreným a vitálnym miestom so všetkými podmienkami pre aktívny a zaujímavý život.
- Zabezpečiť trvalé zvyšovanie kvality života a bezpečnosti všetkých obyvateľov aj návštevníkov obce.
- Napomáhať dôstojnému životu a zabezpečovaniu bývania aj pre nízko príjmové a znevýhodnené skupiny obyvateľov.
- Motivovať obyvateľov aktívne sa zapájať do riadenia vecí verejných s dôrazom deklarovať záujem o problémy všetkých skupín obyvateľov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: STABILIZÁCIA ZAMESTNANOSTI V OBCE

- Rozvíjať úsilie a aktívne využívať legislatívne aj ekonomické nástroje na motiváciu ďalších zamestnávateľov využiť potenciál obyvateľov obce.
- Podporovať aktívnu politiku trhu práce vo vzťahu k dlhodobo nezamestnaným aj vo vzťahu k absolventom a podporovať rekvalifikáciu dlhodobo nezamestnaných.

ÚZEMNÝ CIEĽ: ZLEPŠENIE OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI OBCE

- Budovať a rozvíjať občiansku infraštruktúru a služby.
- Prispievať k tvorbe priaznivých životných podmienok pre starších obyvateľov obce.
- Udržať mladých ľudí v obci, vytvoriť podmienky pre imigráciu obyvateľov do obce a podporovať obnovu a rozvoj siete škôl a predškolských zariadení v obci.
- Vytvárať podmienky pre zblížovanie a výmenu skúseností medzi generáciami.
- Napomáhať rozvoju komunit a zapájaniu sa občanov do aktivít záujmových združení.
- Rozvíjať podmienky pre rozmanité kultúrne, športové, rekreačné aktivity a ďalšie možnosti aktívneho trávenia voľného času, vrátane nových foriem.
- Chrániť, užívať a zveľaďovať kultúrne dedičstvo a prírodné bohatstvo a zdroje s ohľadom na zachovanie pre budúce generácie.

20.2 PRIORITA: INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Pre kvalitu života obyvateľov obce je životne dôležitý transport médií. Vodovodné, energetické, kanalizačné a ďalšie siete musia zabezpečiť plynulé zásobovanie obyvateľov obce potrebnými médiami a súčasne mať na zreteli ochranu a zodpovedné nakladanie so zdrojmi. Obec nemá dostatočne dobudovanú kompletnú základnú infraštruktúru, chýba vybudovanie kanalizácie a čističky odpadových vôd. Z dlhodobého hľadiska je napriek tomuto stavu nevyhnutná aj permanentná obnova a modernizácia už existujúcej technickej infraštruktúry. Pre komfort obyvateľov je dôležité mať k dispozícii systém náhradného zásobovania v prípade havárií.

Technicky vyspelá spoločnosť kladie čoraz vyššie nároky na kvalitu telekomunikačných a informačných sietí. Aj keď tieto médiá sú trhom pomerne dobre zabezpečené a zvládnuté, obec sa musí technicky pripraviť aj na aktuálnu potrebu verejnej správy rozvoja implementácie e-governmentu.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Pre zabezpečenie kvality životného prostredia pre ďalšie generácie je potrebné neustále apelovať na obyvateľov obce, aby odpad separovali. Obec zodpovedne zvláda manažment komunálnych odpadov a prostredníctvom odborne spôsobilých partnerov postupne zefektívňuje systém nakladania s ním. Obec má zároveň záujem zabezpečiť aj druhotné využívanie bioodpadu v záujme udržiavania kvality pôdneho fondu. Nezanedbateľný je monitoring lokalít s rizikom výskytu nelegálnych skládok a priebežné riešenie ekologických záťaží.

Obyvatelia obce môžu využívať pomerne dobrú sieť dopravnej obslužnosti verejnej autobusovej dopravy a prímestskej hromadnej dopravy. Aj keď dostupnosť a mobilita v konečnom dôsledku napomáha znižovaniu rozdielov medzi regiónmi, obec dopravnú obslužnosť a jej rozvoj vie ovplyvniť len nepriamo.

Kvalitný život v obci je nemysliteľný bez splnenia základných podmienok kvalitného životného prostredia, charakterizovaného dostatočným množstvom zelene, rovnako ako aj verejného priestoru priateľského voči jeho užívateľom, vrátane telesne, zmyslovo postihnutých, rodičov s deťmi a iných špecifických skupín obyvateľstva. Pravidelné udržiavanie obecných parkov, zelene a miestnych odpočinkových zón, ich nová tvorba a ochrana, revitalizácia zanedbaných plôch, budovanie územných systémov ekologickej stability, trvalý súlad medzi zastavaným a prírodným prostredím, rovnako ako zachovanie a ochrana kultúrno-historických prvkov, patria k významným aktivitám, ktoré obec pre svojich obyvateľov zabezpečuje.

Obec Betliar sa nenachádza v oblasti, kde je vysoké riziko záplav, alebo erózie pôdy, s výnimkou časti obce Nižná Maša. V obci ani v jej okolí sa nenachádza žiadna priemyselná záťaž či vysokorizikový znečisťovateľ, ktorý výrazne ovplyvňuje kvalitu životného prostredia obyvateľov obce a príslušného regiónu.

Obec nemôže ignorovať otázku zabezpečenia a správy budúcich zdrojov, najmä vody, energií a pôdy tak, aby kvalita života obyvateľov bola udržaná a zvyšovaná aj v budúcich rokoch. S touto ambíciou súvisí aj príprava na dlhodobé klimatické zmeny. Táto príprava závisí vo veľkej miere aj na energetickej koncepcii Slovenskej republiky a Európskej únie. Obec by však mala realizovať aj vlastné opatrenia – zvyšovať energetickú efektívnosť budov, zabezpečovať rezervné a diverzifikované zdroje energií a podobne. S klimatickými zmenami a čoraz častejšími výkyvmi počasia, ktoré sa v našich zemepisných šírkach začínajú vyskytovať musí byť obec zároveň pripravená aj na mimoriadne udalosti a havárie.

GLOBÁLNY CIEĽ: ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA V OBCI

- Podporiť zabezpečenie modernej, kapacitne aj kvalitatívne dostatočnej dopravnej infraštruktúry a obslužnosti pre súčasné potreby a budúci rozvoj obce.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- ❑ Udržiavať a zvyšovať kvalitu prostredia v obci, vytvárať obyvateľom priateľský verejný priestor.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: TRVALÝ ROZVOJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA V OBCE

- ❑ Dobudovať a zlepšiť technickú infraštruktúru obce.
- ❑ Rozvíjať efektívny systém separovania komunálnych odpadov a druhotného využitia biologicky rozložiteľných odpadov.
- ❑ Zabezpečiť permanentnú obnovu a modernizáciu technickej infraštruktúry, koordinovať aktivity správcov a prevádzkovateľov sietí.

ÚZEMNÝ CIEĽ: OCHRANA PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA OBCE

- ❑ Chrániť a zveľaďovať prírodné bohatstvo a všetky prírodné zdroje a zložky životného prostredia s ohľadom na zachovanie pre budúce generácie.
- ❑ Integrované pristupovať k problematike pôdy a starostlivosti o pôdu.
- ❑ Uskutočňovať prevenciu pred dopadmi klimatických zmien vrátane zvyšovania energetickej efektivity budov a podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie.
- ❑ Zabezpečovať systematickú starostlivosť o zeleň a prírodné prvky, vrátane realizácie územných systémov ekologickej stability.
- ❑ Obnoviť a revitalizovať tradičné prírodné prvky v krajine.
- ❑ Chrániť architektonické hodnoty a vytvárať priateľský verejný priestor.

20.3 PRIORITA: EKONOMIKA A RIADENIE OBCE

Pracovné príležitosti a úspešné ekonomické zázemie patria k hlavným hnacím motorom modernizácie a kvality obce Betliar a tým aj blízkeho regiónu. Je potrebné hľadať, podporovať a využívať potrebné nové impulzy a kreatívny potenciál miestnych podnikateľov, aby sa dosiahla želateľná úroveň pracovných príležitostí v širšom spektre zamerania, vrátane služieb. Významnú úlohu v tomto procese zohráva otvorená a transparentná činnosť manažmentu obce.

Budúcu konkurencieschopnosť a posilňovanie ekonomiky obce je potrebné hľadať v podpore malého a stredného podnikania s využitím domácich zdrojov. Malé a stredné podnikanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

je ekonomickým motorom obce. Podpora a motivácia vlastného podnikateľského zázemia, využívanie vlastných dostupných zdrojov na podnikanie a podpora a propagácia podnikateľov zamestnávajúcich obyvateľov obce a jej okolia je vysoko návratnou investíciou obce. Okrem riešenia ponuky pracovných príležitostí to zvyšuje prílev finančných prostriedkov do rozpočtu obce a následne napomáha jej rozvoju. Neopomenuteľnou skutočnosťou je aj podpora sociálnych väzieb v rodine a vzťahu obyvateľov k obci.

Cestovný ruch je jedným z efektívnych nástrojov pre reálnu stabilizáciu ekonomiky obce. Obec je obklopená prírodou, čo umožňuje rozvoj agroturistiky a nenáročnej turistiky či výletov do prírody. Rozvoj cestovného ruchu v obci je cielený na krátkodobé oddychové aktivity, na folklórne, športové a spoločenské využitie a rozvoj cykloturistiky. Ambíciou obce je propagovať kvalitu miestnych služieb a tradíciu pohostinnosti a spätosti s prírodou. Ako skvelá príležitosť vytvorenia nových pracovných príležitostí a podpora tradičného cestovného ruchu sa javí rozvoj agroturistiky a zdravého (bio)stravovania. Podobne aj podpora predaja ekologicky nezávadných potravín od domácich drobných poľnohospodárov je kvalitným doplnením tradičného sortimentu ponuky v cestovnom ruchu.

Skvalitňovanie riadenia obce, zvýšenie kvality služieb poskytovaných samosprávou, znižovanie administratívnej záťaže na obecnom úrade, elektronizácia územnej samosprávy sú oblasti, ktoré musí obec a jej manažment riešiť, aby samospráva mohla plniť stále náročnejšie úlohy a vytvárať podmienky pre udržanie kvality života. Zabezpečenie väčšej účasti občanov na rozhodovaní, rozvoj občianskych iniciatív a celkové zlepšenie komunikácie s obyvateľmi obce sú oblasti, pri ktorých sa môže posilniť transparentné riadenie obce a môže sa dospieť k väčšej aktivite občanov, ich stotožneniu sa s obcou a využiť tak občiansky potenciál pre rozvoj obce.

GLOBÁLNY CIEĽ: SPOJENIE ÚSILIA SAMOSPRÁVY A PODNIKATEĽOV V OBCI

- ❑ Podporovať spoluprácu medzi ekonomickými subjektmi, napomáhať vytváraniu strategických partnerstiev a podporovať rovnomerné rozmiestnenie v podnikateľských odvetviach za účelom vytvárania zdravého a motivujúceho konkurenčného prostredia.
- ❑ Budovať pozíciu obce ako ústretovej lokality pre investície v oblasti podnikania a podpory nových ekonomických subjektov.
- ❑ Vytvárať stimulujúcu podnikateľskú atmosféru v prospech usídľovania sa malých a stredných podnikateľov aj väčších spoločností, presvedčať o výhodnosti lokality nielen vzhľadom k potenciálu vzdelanostného zázemia, ale aj okolitého regiónu.
- ❑ Spravovať obec a usmerňovať jej rozvoj efektívne a transparentne, zvyšovať kvalitu a dostupnosť služieb samosprávy v prospech občanov aj podnikateľov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- ❑ Podporovať pozitívny vzťah občanov k obci ich aktívnym zapájaním do rozhodovania a aktívnym reagovaním na ich potreby.
- ❑ Zvýšiť a podporovať prístup miestnych podnikateľov k programom a grantom.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ROZVOJ TRADIČNÝCH MOŽNOSTÍ PODNIKANIA V OBCE

- ❑ Pripraviť ekonomické podmienky, stimuly a nástroje na podporu nových podnikateľských subjektov v tradičných oblastiach podnikania.
- ❑ Zachovať a podporovať drobnú poľnohospodársku výrobu nezávadných potravín a výrobkov v obci.
- ❑ Vytvárať podmienky pre vznik a rozvoj tradičných remeselných dvorov s kvalitnými službami, ponukou tradičných poľnohospodárskych výrobkov aj propagáciou územia a zvyklostí.
- ❑ Zapájať podnikateľov do možností získať nenávratné finančné príspevky na podporu podnikania v tradičných remeslách a službách.
- ❑ Vytvoriť prostredie uľahčujúce rozvoj podnikania v tradičných odvetviach a v remeslách.

ÚZEMNÝ CIEĽ: VYUŽÍVANIE ĽUDSKÉHO A PRÍRODNÉHO POTENCIÁLU V OBCE

- ❑ Podporiť vznik a rozvoj služieb v cestovnom ruchu a súvisiacich služieb a propagácie tradícií.
- ❑ Využiť kvalitu životného prostredia a rozvíjať možnosti ozdravných a relaxačných pobytov detí, mládeže aj seniorov.
- ❑ Zabezpečiť modernizáciu agroturistiky, náučných chodníkov a cyklotrás, spájajúcich atrakcie a služby cestovného ruchu v jednotlivých obciach mikroregiónu.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

20.4 HIERARCHIA STRATEGICKÝCH CIELOV A PRIORÍT

	PRIORITA 1		PRIORITA 2			PRIORITA 3		
	ĽUDIA A KVALITA ŽIVOTA		INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE			EKONOMIKA A RIADENIE OBCE		
GLOBÁLNY CIEĽ	STABILIZÁCIA OBCE		ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA V OBCE			SPOJENIE ÚSILIA SAMOSPRÁVY A PODNIKATEĽOV V OBCE		
	OPATRENIE 1.1.1	OPATRENIE 1.1.2	OPATRENIE 2.1.1	OPATRENIE 2.1.2	OPATRENIE 2.1.3	OPATRENIE 3.1.1	OPATRENIE 3.1.2	OPATRENIE 3.1.3
	OPATRENIE 1.1.3	OPATRENIE 1.1.4						
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	ZVÝŠENIE MIERY ZAMESTNANOSTI V OBCE		TRVALÝ ROZVOJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA V OBCE			ROZVOJ TRADIČNÝCH MOŽNOSTÍ PODNIKANIA V OBCE		
	OPATRENIE 1.2.1		OPATRENIE 2.2.1	OPATRENIE 2.2.2		OPATRENIE 3.2.1	OPATRENIE 3.2.2	
ÚZEMNÝ CIEĽ	ZLEPŠENIE OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI OBCE		OCHRANA PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČTVA OBCE			VYUŽÍVANIE ĽUDSKÉHO A PRÍRODNÉHO POTENCIÁLU V OBCE		
	OPATRENIE 1.3.1	OPATRENIE 1.3.2	OPATRENIE 2.3.1	OPATRENIE 2.3.2		OPATRENIE 3.3.1	OPATRENIE 3.3.2	OPATRENIE 3.3.3
	OPATRENIE 1.3.3	OPATRENIE 1.3.4	OPATRENIE 2.3.3	OPATRENIE 2.3.4				
	OPATRENIE 1.3.5	OPATRENIE 1.3.6						

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

C. PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar obsahuje Opatrenia a v rámci nich jednotlivé Aktivity na zabezpečenie realizácie Programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie globálnych, špecifických aj územných cieľov identifikovaných v strategickej časti dokumentu.

21. OPATRENIA A AKTIVITY

21.1

PRIORITA 1

LUDIA A KVALITA ŽIVOTA

GLOBÁLNY CIEĽ: STABILIZÁCIA OBCE

Opatrenie 1.1.1

Podpora výhodných podmienok pre priamych investorov

Aktivity:

- Vysporiadanie pozemkov pre budovanie podnikateľskej zóny v snahe podporiť príliv priamych investorov, malých a stredných podnikateľov do obce
- Vybudovanie technickej a prístupovej infraštruktúry k podnikateľskej zóne
- Marketing obce vo vzťahu k podnikateľom a aktívna prezentácia podnikateľských príležitostí a vhodného vzdelanostného zázemia obce, regiónu
- Aktualizácia územného plánu obce

Opatrenie 1.1.2

Zvyšovanie kvality života obyvateľov a dostupnosti bývania v obci

Aktivity:

- Vypracovanie a aktualizácia územného plánu obce
- Vysporiadanie pozemkov pre bytovú výstavbu
- Vysporiadanie pozemkov pre výstavbu bytového domu s nízkoštandardnými bytmi

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- ❑ Výstavba technickej infraštruktúry pre individuálne domy
- ❑ Podpora individuálnej bytovej výstavby
- ❑ Podpora obnovy a modernizácie domov za účelom energetickej efektívnosti budov
- ❑ Vytvorenie registra bývania v obci (voľné domy, stavebné pozemky)

Opatrenie 1.1.3

Vytvorenie podmienok bezpečného života obyvateľov obce, ochrany ich majetku aj ochrany majetku obce

Aktivity:

- ❑ Budovanie, rozširovanie a modernizácia kamerového systému vo verejných priestoroch obce, kamerové monitorovanie centra obce aj pohrebiska
- ❑ Podpora rozširovania osobných bezpečnostných signalizačných zariadení seniorov
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia, modernizácia a údržba hasičskej zbrojnice
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia, modernizácia a údržba varovných systémov

Opatrenie 1.1.4

Podpora aktívnej činnosti spolkov a združení

Aktivity:

- ❑ Podpora vzniku, činnosti a inštitucionálneho rozvoja neziskových organizácií pôsobiacich v oblasti sociálnej a zdravotnej pomoci
- ❑ Motivácia marginalizovanej komunity stanoviť a rešpektovať „autoritu“ z vlastných radov, ktorá bude aktívne spolupracovať so starostom obce a poslancami
- ❑ Vytváranie a podpora vytvárania neziskových organizácií zaoberajúcich sa voľnočasovými aktivitami
- ❑ Materiálne zabezpečenie a podpora pravidelnej klubovej a krúžkovej činnosti detí a mládeže
- ❑ Začlenenie seniorov do veku primeraných aktivít rozvoja obce

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ZVÝŠENIE MIERY ZAMESTNANOSTI V OBCE

Opatrenie 1.2.1

Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce

Aktivity:

- ❑ Podpora informovanosti rodičov a žiakov pri výbere štúdia po ukončení základnej školy v nadväznosti na potreby trhu práce

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- ❑ Poskytovanie pravidelných informácií o potrebách trhu práce aj o aktívnej politike zamestnanosti v rámci kraja a príslušných regiónov
- ❑ Poskytovanie pravidelných informácií o možnostiach vzdelávania sa s prepojením na potreby trhu práce
- ❑ Organizovanie školení, tréningov a rekvalifikačných kurzov pre nezamestnaných a ohrozených nezamestnanosťou
- ❑ Podpora zvyšovania vzdelanostnej úrovne obyvateľov s dôrazom na marginalizované skupiny obyvateľstva
- ❑ Využívanie aktívnych činností a absolventskej praxe v obci
- ❑ Zapájanie obyvateľov do manažovania a realizácie obecných projektov

ÚZEMNÝ CIEĽ: ZLEPŠENIE OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI V OBCI

Opatrenie 1.3.1

Budovanie zázemia sociálneho zabezpečenia v obci

Aktivity:

- ❑ Vytvorenie a permanentná aktualizácia databázy potrieb sociálnych a zdravotných služieb obyvateľov obce
- ❑ Rekonštrukcia a modernizácia nehnuteľnosti vo vlastníctve obce za účelom poskytnutia priestorov vybraným zdravotným ambulanciam
- ❑ Vybudovanie, materiálne zabezpečenie a modernizácia centra poskytovania sociálnych služieb s dennou starostlivosťou
- ❑ Vybudovanie, materiálne zabezpečenie a modernizácia centra a poskytovanie kvalitných sociálnych a zdravotných služieb pre starších ľudí, odkázaných na stálu starostlivosť
- ❑ Vybudovanie a materiálne zabezpečenie domova dôchodcov rodinného typu
- ❑ Vybudovanie a materiálne zabezpečenie priestorov pre mládež a jej aktivity
- ❑ Vytvorenie a stabilizácia systému terénnej opatrovateľskej služby pre seniorov
- ❑ Stabilizácia systému poskytovania stravovacích služieb pre seniorov
- ❑ Zabezpečenie preventívnych opatrení pre mládež aj dospelých ohrozených drogovými a ostatnými závislosťami, podpora poradenskej činnosti a osvetu

Opatrenie 1.3.2

Modernizácia a rozvoj základnej infraštruktúry služieb

Aktivity:

- ❑ Podpora rovnomerného rozšírenia ponuky služieb a rozvoja služieb občianskej vybavenosti

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- ❑ Podpora odbytu miestnych poľnohospodárskych produktov „z dvora“ pre obyvateľov obce a okolia
- ❑ Podpora odbytu miestnych remeselných výrobkov a služieb pre obyvateľov obce a okolia
- ❑ Vytvorenie nových hrobových miest na obecnom pohrebisku
- ❑ Revitalizácia medzihrobových priestorov na obecnom pohrebisku
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia a údržba prístupových ciest na pohrebisku
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia a modernizácia domu smútku
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia a údržba stavieb na pohrebisku súvisiacich s poskytovaním pohrebných služieb
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia a údržba parkovacej plochy, parkovacích miest pri obecnom pohrebisku
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia a údržba oplotenia obecného pohrebiska

Opatrenie 1.3.3

Stabilizácia siete škôl v obci

Aktivity:

- ❑ Stabilizácia materskej školy
- ❑ Výstavba, modernizácia, rekonštrukcia a údržba budovy materskej školy
- ❑ Modernizácia, rekonštrukcia a údržba interiérového vybavenia materskej školy
- ❑ Modernizácia, rekonštrukcia a údržba výdajnej školskej jedálne
- ❑ Modernizácia jedálenského zariadenia vo výdajnej školskej jedálni
- ❑ Prezentácia kvality školy a výsledkov detí
- ❑ Podpora propagácie školy na webovom sídle obce

Opatrenie 1.3.4

Zlepšovanie vybavenosti a podporovanie využiteľnosti škôl

Aktivity:

- ❑ Rozširovanie a modernizácia vybavenosti školy, nákup interaktívnych didaktických pomôcok a zariadení
- ❑ Podpora individuálneho vzdelávania detí mimoriadne talentovaných a nadaných
- ❑ Podpora individuálneho vzdelávania v rámci integrácie detí so zdravotným postihnutím
- ❑ Podpora psychologicko-pedagogického poradenstva pre deti
- ❑ Podpora zvyšovania kvalifikácie učiteľov a ich ďalšieho vzdelávania

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Opatrenie 1.3.5

Rozvoj záujmovej činnosti, športových aktivít a kultúrnych podujatí

Aktivity:

- Podpora obyvateľov obce v záujmovej činnosti, generačnej spolupráci a práci s deťmi
- Organizovanie pravidelných športových podujatí
- Podpora využívania športových areálov a podpora aktívneho cvičenia žien, mládeže, seniorov
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia multifunkčného ihriska
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia priestorov pre športovú klubovú činnosť
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia budovy športového klubu
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia detského ihriska
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia workoutového ihriska
- Organizovanie tradičných kultúrnych podujatí
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia domu kultúry
- Modernizácia interiérového vybavenia domu kultúry a jeho kuchynskej časti
- Podpora prezentácie výsledkov záujmovej činnosti a tvorby doma aj v zahraničí
- Podpora aktívneho a zdravého starnutia

Opatrenie 1.3.6

Podpora miestnych kultúrnych, spoločenských a folklórnych tradícií

Aktivity:

- Ochrana, propagácia a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva obce a atrakcií obce
- Podpora a propagácia folklórnych a spoločenských podujatí a aktivít
- Podpora a propagácia tradičnej remeselnej výroby
- Vydanie publikácie o obci a vydávanie ďalších printových materiálov, kalendárov
- Výstavba a vybavenie Múzea tradícií – stála expozícia sedliackeho domu
- Podpora a propagácia zberateľskej činnosti dobových artefaktov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

21.2

PRIORITA 2

INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

GLOBÁLNY CIEĽ: ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA V OBCE

Opatrenie 2.1.1

Zlepšovanie dopravnej infraštruktúry obce

Aktivity:

- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava miestnych ciest
- Výstavba a údržba jarkov a kanálov popri miestnych cestách
- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava mostíkov a lávok
- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava chodníkov a priekop
- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava parkovacích a odstavných plôch
- Rozšírenie počtu parkovacích miest a doplnenie dopravného značenia
- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava prístreškov na čakanie verejnej dopravy
- Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia
- Odstránenie bariér pre imobilných a starších občanov
- Budovanie a modernizácia bezpečnostného dopravného značenia
- Budovanie spomaľovačov a regulácia rýchlosti prechádzajúcich motorových vozidiel
- Budovanie bariér na zníženie hlučnosti a prašnosti pri hlavných komunikáciách
- Budovanie bezpečnostných bariér na elimináciu nebezpečných úsekov, vybudovanie bezpečnostného zábradlia

Opatrenie 2.1.2

Rozvoj dopravnej obslužnosti obce

Aktivity:

- Podpora posilnenia regionálnej mobility prostredníctvom verejnej dopravy
- Podpora vývoja ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov a propagácia trvalo udržateľnej obecnej, regionálnej mobility
- Podpora efektívneho a komfortného prepojenia obce s mestom Rožňava a obcami regiónu verejnou dopravou
- Podpora drobných poskytovateľov verejnej dopravy
- Podpora dopravy využívajúcej alternatívne pohonné zdroje

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Opatrenie 2.1.3

Zlepšenie vzhľadu obce a zvyšovanie atraktivity verejných priestranstiev

Aktivity:

- Výsadba a údržba zelene v obci s ambíciou zväčšiť celkovú plochu zelene v obci
- Modernizácia zábran, informačných tabúl a ďalšieho mobiliáru v obci
- Inštalácia a údržba prvkov obecných mobiliárov
- Oprava, údržba a rekonštrukcia centra obce
- Zabezpečenie technických a technologických prostriedkov, strojov a podobného vybavenia na údržbu miestnych ciest, chodníkov, verejného priestranstva a pohrebiska, ich schodnosti, bezpečnosti a čistoty
- Údržba miestnych ciest, chodníkov, verejného priestranstva a pohrebiska, zabezpečenie ich schodnosti a bezpečnosti
- Udržiavanie čistoty miestnych ciest, chodníkov, verejného priestranstva a pohrebiska
- Výstavba a modernizácia amfiteátra v obci
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia oddychových zón v obci
- Inštalovanie a obnova informačných tabúl v obci
- Inštalácia smerovníkov – ulíc, pamätihodností a inštitúcií
- Účasť obyvateľov na projektoch utvárania verejných priestranstiev

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: TRVALÝ ROZVOJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA V OBCI

Opatrenie 2.2.1

Výstavba, rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry

Aktivity:

- Podpora investícií do infraštruktúry, ktoré občanom poskytujú základné služby v oblastiach energie, životného prostredia, dopravy a informačných a komunikačných technológií
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia spoločného kanalizačného potrubia
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia čističky odpadových vôd
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia obecného vodovodného potrubia
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia plynového potrubia
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia obecného rozhlasu
- Propagácia nízkouhlíkových stratégií pre obec, mikroregión
- Podpora a postupné zavádzanie distribučných systémov s nízkymi úrovňami napätia

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- ❑ Príprava a podpora obce na modernizáciu a kapacitné rozširovanie rozvodu elektrickej energie
- ❑ Podpora obce pri zavádzaní a rozširovaní optických káblov a výstavbe televíznych a telekomunikačných prijímačov a rádiokomunikačných sietí
- ❑ Podpora zabezpečenia ochrany údajov, vírusová a digitálna ochrana prevádzky sietí a služieb, bezpečnosť internetových transakcií, ako aj zabezpečenie bezpečnosti vybavenia pre konečných užívateľov

Opatrenie 2.2.2

Podpora ekologického manažmentu komunálnych odpadov

Aktivity:

- ❑ Likvidácia ekologických záťaží a nelegálnych skládok odpadu
- ❑ Projektová, technologická a pozemková príprava na vybudovanie zberného dvora
- ❑ Vybudovanie a modernizácia zberného dvora
- ❑ Projektová, technologická a pozemková príprava na vybudovanie obecného kompostoviska
- ❑ Vybudovanie a modernizácia obecného kompostoviska
- ❑ Zabezpečenie technických a technologických prostriedkov, strojov a podobného vybavenia na zhromažďovanie a spracovanie biologicky rozložiteľných odpadov a ich prípravu na kompostovanie
- ❑ Organizovanie informačnej kampane na podporu individuálnych skládok biologicky rozložiteľných odpadov a domáceho kompostovania
- ❑ Podpora kompostovania a využívania bioodpadu
- ❑ Rozšírenie komodít a modernizácia separovaného zberu odpadu v obci
- ❑ Aktívna motivácia obyvateľov k separovaniu odpadu
- ❑ Osveta obyvateľov zameraná na ekologické nakladanie s odpadom

ÚZEMNÝ CIEĽ: OCHRANA PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA V OBCI

Opatrenie 2.3.1

Podpora úsporného nakladania s energiami a využívanie obnoviteľných zdrojov energie

Aktivity:

- ❑ Rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce s ambíciou zníženia energetickej zaťaženia a úspory energií
- ❑ Výstavba, údržba a podpora výstavby alternatívnych zdrojov na výrobu energie
- ❑ Podpora energetickej efektívnosti súkromných domov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- ❑ Propagácia výroby a podpora distribúcie obnoviteľných zdrojov energie
- ❑ Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach a v sektore bývania
- ❑ Podpora a postupné zavádzanie inteligentných distribučných systémov s nízkymi úrovňami napätia
- ❑ Osveta o možnostiach úspor energie a obnoviteľných zdrojoch energie vrátane zdrojov ich financovania
- ❑ Podpora využitia technológií k úspore energie
- ❑ Využívanie alternatívnych zdrojov energie

Opatrenie 2.3.2

Zapojenie obce do riešenia protipovodňových opatrení a ochrany pred následkami klimatických zmien

Aktivity:

- ❑ Spolupráca obce so zodpovednými inštitúciami na vytváranie protipovodňových opatrení
- ❑ Zabezpečovanie prevencie povodňových udalostí udržiavaním priepustnosti verejných kanálov a ostatných malých vodných tokov
- ❑ Údržba potokových korýt
- ❑ Odstraňovanie následkov povodní
- ❑ Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy
- ❑ Propagácia investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof
- ❑ Osveta obyvateľov pre zvládanie prírodných katastrof

Opatrenie 2.3.3

Revitalizácia pôdy a riečnych systémov v obci, obnova a údržba poľných ciest a zelene v krajine

Aktivity:

- ❑ Zlepšenie a revitalizácia obecného prostredia vrátane regenerácie opustených poľnohospodárskych (priemyselných) lokalít a zníženia miery znečistenia pôdy a vzduchu
- ❑ Zvyšovanie retenčnej schopnosti krajiny
- ❑ Realizácia vodozadržných opatrení a zachytávanie vody v mieste jej dopadu
- ❑ Podpora zabezpečenia prirodzenej funkcie lesa vo vzťahu k vode
- ❑ Spevňovanie, udržiavanie a obnova poľných ciest
- ❑ Výsadba a údržba líniovej zelene pozdĺž ciest
- ❑ Údržba trávnatých plôch a neobrábanej pôdy

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Opatrenie 2.3.4

Starostlivosť o majetok obce, obnova a údržba obecných budov, historických a kultúrnych pamiatok a pamätníkov

Aktivity:

- Obnova, rekonštrukcia a rozšírenie budov a stavieb vo vlastníctve obce
- Prestavba budov vo vlastníctve obce a zmena ich využitia
- Obnova a údržba historických budov

21.3

PRIORITA 3

EKONOMIKA A RIADENIE OBCE

GLOBÁLNY CIEĽ: SPOJENIE ÚSILIA SAMOSPRÁVY A PODNIKATEĽOV V OBCE

Opatrenie 3.1.1

Stabilizácia existujúcich podnikateľov, podpora ich rozvoja a motivácia prílivu nových investorov

Aktivity:

- Vysporiadanie pozemkov a vybudovanie technickej infraštruktúry zóny pre podnikateľov
- Rekonštrukcia a podpora rekonštrukcie budov a prevádzkových priestorov, ktoré sú potrebné na zabezpečenie rozvoja podnikateľov, remeselných dvorov a služieb
- Podpora a motivácia novo vzniknutých podnikateľov, samostatne hospodáriacich roľníkov a živnostníkov vo výrobnom a remeselnom sektore a službách dostupnými ekonomickými a legislatívnymi nástrojmi obce
- Podpora rozvoja vnútorného potenciálu, najmä malých podnikateľov a služieb vytváraním sietí, spolupráce a výmeny skúseností medzi obcami a regiónmi
- Podpora a motivácia malých a stredných podnikateľov, ktorí využívajú domáce suroviny
- Podpora marketingu domácich podnikateľov, motivácia občanov využívať služby a nakupovať tovary miestnych poľnohospodárov, remeselníkov a podnikateľov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Opatrenie 3.1.2

Zvyšovanie informovanosti a využívanie programov rozvoja malého a stredného podnikania

Aktivity:

- Propagácia a pravidelné informácie pre podnikateľov o možnostiach využívania grantov a programov zo štrukturálnych fondov
- Zapájanie miestnych podnikateľov do prípravy a realizácie projektov a grantov v prospech rozvoja obce a podnikateľského prostredia
- Pomoc obce a podpora podnikateľov pri ich využívaní grantov a ďalších podporných programov
- Aktívna spolupráca obce s podnikateľmi pri tvorbe ich projektov a následnej realizácii získaných programov

Opatrenie 3.1.3

Modernizácia technického a technologického zázemia obecného úradu

Aktivity:

- Rekonštrukcia, modernizácia, rozšírenie a údržba budovy a priestorov obecného úradu
- Zriadenie kancelárie, priestorov klientskeho centra v rámci obecného úradu
- Nákup a modernizácia hardwarového a softwarového vybavenia pre obecný úrad
- Nákup a tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie elektronických služieb pre občanov v obci
- Tvorba a aktualizácia webového sídla obce

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ROZVOJ TRADIČNÝCH MOŽNOSTÍ PODNIKANIA V OBCI

Opatrenie 3.2.1

Stabilizácia a rozvoj poľnohospodárskej produkcie a výroby v obci

Aktivity:

- Podpora zlepšenia a zlepšenie obhospodarovania pôdy
- Podpora mladých farmárov, podpora obce pri zakladaní rodinných fariem, poľnohospodárskych dvorov a ďalších drobných podnikateľov v poľnohospodárstve
- Propagácia účinného využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v sektoroch poľnohospodárstva a potravinárstva so zameraním na zvýšenie účinnosti využitia vody v poľnohospodárstve, zvýšenie účinnosti využitia energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín, uľahčenie dodávok a využitia obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

nepotravinových surovín na účely biohospodárstva, zníženie emisií oxidu dusného a metánu z poľnohospodárstva

- ❑ Podpora sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve
- ❑ Podpora obnovy a obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov závislých od poľnohospodárstva
- ❑ Podpora konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárskej produkcie
- ❑ Modernizácia, oprava a budovanie poľných prístupových ciest, inžinierskych sietí a ďalšej technickej podpory pre poľnohospodárstvo a ochranu životného prostredia
- ❑ Podpora projektov a investičných aktivít na ochranu životného prostredia a výrobu ekologicky nezávadných potravín
- ❑ Podpora pracovnej mobility a pomoc obce zamestnať sa v poľnohospodárstve trvale alebo v sezónnych prácach ľuďom bez vzdelania a ďalším uchádzačom o zamestnanie

Opatrenie 3.2.2

Stabilizácia odbytu poľnohospodárskej produkcie, poľnohospodárskych výrobkov a podpora remeselných dvorov a služieb

Aktivity:

- ❑ Podpora a propagácia pravidelného predaja poľnohospodárskych produktov „z dvora“
- ❑ Pravidelné organizovanie obecných trhov so zameraním na ochutnávku a predaj miestnych špecialít, kulinárske špeciality z diviny a nezávadné potraviny
- ❑ Marketing kvalitných poľnohospodárskych produktov vo vzťahu k obyvateľom regiónu
- ❑ Podpora konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárskej produkcie
- ❑ Podpora integrácie primárnych výrobcov do potravinového reťazca pomocou systémov kvality, propagácie na miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcov, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií
- ❑ Podpora vzniku kooperačných väzieb medzi poľnohospodármi

ÚZEMNÝ CIEĽ: VYUŽÍVANIE ĽUDSKÉHO A PRÍRODNÉHO POTENCIÁLU V OBCE

Opatrenie 3.3.1

Budovanie a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu

Aktivity:

- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia priestorov na stálu propagáciu a predaj poľnohospodárskej produkcie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia remeselných dvorov a dielní na výroby tradičných produktov
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia ubytovacích zariadení pre podporu cestovného ruchu
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia sezónnej reštaurácie
- ❑ Vybudovanie informačných a náučných tabúľ v obci
- ❑ Inštalácia medzinárodne uznávaných turistických značení atraktivít cestovného ruchu (kultúrne, technické, historické pamiatky a prírodné atraktivity)
- ❑ Inštalácia moderných nástrojov informovania pre návštevníkov i obyvateľov obce – elektronická úradná tabuľa, virtuálny sprievodca obcou a parkom
- ❑ Vybudovanie a údržba náučných chodníkov
- ❑ Výstavba cyklotrasy
- ❑ Vybudovanie oddychových a relaxačných zón
- ❑ Podpora podnikania a vytvárania služieb v oblasti agroturistiky

Opatrenie 3.3.2

Propagácia obce

Aktivity:

- ❑ Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho dedičstva obce
- ❑ Vytvorenie krátkodobého marketingového programu a strednodobej marketingovej a komunikačnej stratégie obce, budovanie pozitívneho mediálneho obrazu obce
- ❑ Realizácia marketingových výstupov, pravidelná propagácia aktivít a podujatí v obci s cieľom prilákať návštevníkov z regiónu, kraja
- ❑ Pravidelná komunikácia s regionálnymi a celoštátnymi médiami, prezentácia pozitívnych výsledkov aj zaujímavostí obce
- ❑ Budovanie komunikačných a informačných väzieb v mikroregióne, spolupráca s obcami, mestami v oblasti komunikácie s médiami
- ❑ Podpora a rozvoj projektov medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce
- ❑ Pravidelná účasť na regionálnych, národných aj medzinárodných veľtrhoch, obchodných misiách, odborných seminároch a konferenciách propagujúcich miestny cestovný ruch
- ❑ Vytvorenie propagačných materiálov obce
- ❑ Budovanie imidžu obce na základe histórie obce, folklórnych tradícií, tvorby remeselných produktov a tradičných výrobkov, prírodných zdrojov
- ❑ Investície do prezentácie kultúrnych aktivít (kultúrne podujatia, festivaly, prezentácie národného folklóru, zvykov a tradícií, kongresov a sympózií) a remeselných dvorov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- Podpora prezentácie príležitostí strávenia voľného času (propagácia poľnohospodárskych a kulinárskych špecialít, cykloturistiky a ďalších možností v spolupráci s okolitými obcami)

Opatrenie 3.3.3

Podpora podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu

Aktivity:

- Podpora podnikateľov v oblasti služieb a doplnkových služieb v cestovnom ruchu
- Podpora účasti podnikateľov na výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu doma a v zahraničí
- Prevádzkovanie malých predajných miest pre návštevníkov obce s cieľom predaja tradičných výrobkov (ľudovo-umelecké výrobky a i.) a poľnohospodárskych produktov
- Podpora organizovania tradičných jarmokov a trhov
- Pravidelné informácie o využívaní dotačných programov pre podnikateľov v cestovnom ruchu
- Metodická a asistenčná podpora obce malým a stredným podnikateľom v oblasti cestovného ruchu

22. MERATEĽNÉ UKAZOVATELE REALIZÁCIE OPATRENÍ

Ambíciou Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je v čo najväčšej miere naplniť jeho očakávania. Programová časť Programu rozvoja obce vo svojich Opatreniach podrobne rozpracovaných v Aktivitách presne identifikuje potreby obce. V kvantitatívnej, alebo v kvalitatívnej podobe sú Opatrenia a následne aj Aktivity upresňované merateľnými ukazovateľmi, identifikátormi počiatočného a želaného stavu. Merateľný ukazovateľ Opatrenia vyjadruje najvýstižnejším spôsobom želaný výstup, alebo smerovanie k naplneniu výsledku. Každý merateľný ukazovateľ má určenú mernú jednotku. Prostredníctvom mernej jednotky sa tak počiatočný a želaný stav vyjadri exaktne. Na základe súboru merateľných ukazovateľov priradených k jednotlivým Opatreniam je možné veľmi prehľadne a jednoducho monitorovať priebežné plnenie a výslednú realizáciu Programovej časti Programu rozvoja obce.

Tabuľka: Merateľné ukazovatele realizácie Opatrení

OPATRENIE		MERATEĽNÝ UKAZOVATEĽ	MERNÁ JEDNOTKA	STAV 2023	STAV 2029
1.1.1	Podpora výhodných podmienok pre priamych investorov	prezentácia príležitostí v obci	počet	0	2
1.1.2	Zvyšovanie kvality života obyvateľov a dostupnosti bývania v obci	infraštruktúra pre nové domy	m		
1.1.3	Vytvorenie podmienok bezpečného života obyvateľov obce, ochrany ich majetku aj	kamery v obci	počet		

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

	ochrany majetku obce				
1.1.4	Podpora aktívnej činnosti spolkov a združení	komunitné centrum	počet	0	1
1.2.1	Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce	dhodobo nezamestnaní	počet	60	20
1.3.1	Budovanie zázemia sociálneho zabezpečenia v obci	terénna opatrovateľská služba	počet	1	3
1.3.2	Modernizácia a rozvoj základnej infraštruktúry služieb	komunálne služby	počet		
1.3.3	Stabilizácia siete škôl v obci	počet tried	počet	1	2
1.3.4	Zlepšovanie vybavenosti a podporovanie využiteľnosti škôl	interaktívne didaktické pomôcky	počet		
1.3.5	Rozvoj záujmovej činnosti, športových aktivít a kultúrnych podujatí	detské ihrisko	počet	0	1
1.3.6	Podpora miestnych kultúrnych, spoločenských a folklórnych tradícií	obecné múzeum	počet	0	1
2.1.1	Zlepšovanie dopravnej infraštruktúry obce	opravené miestne cesty	m		
2.1.2	Rozvoj dopravnej obslužnosti obce	-	-		
2.1.3	Zlepšenie vzhľadu obce a zvyšovanie atraktivity verejných priestranstiev	vysadené stromy	počet		
2.2.1	Výstavba, rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry	kanalizácia	m	0	
2.2.2	Podpora ekologického manažmentu komunálnych odpadov	separované komodity	počet		
2.3.1	Podpora úsporného nakladania s energiami a využívanie obnoviteľných zdrojov energie	rekonštrukcia budov na energeticky úsporné	počet	1	3
2.3.2	Zapojenie obce do riešenia protipovodňových opatrení a ochrany pred následkami klimatických zmien	priepustnosť potokov	m		
2.3.3	Revitalizácia pôdy a riečnych systémov v obci, obnova a údržba poľných ciest a zelene	revitalizované poľné cesty	m		
2.3.4	Starostlivosť o majetok obce, obnova a údržba obecných budov, historických a kultúrnych pamiatok a pamätníkov	obnovená pamiatka	počet		
3.1.1	Stabilizácia existujúcich podnikateľov, podpora ich rozvoja a motivácia prílivu nových investorov	noví podnikatelia	počet		4
3.1.2	Zvyšovanie informovanosti a využívanie programov rozvoja malého a stredného podnikania	nenávratné finančné prostriedky	€		
3.1.3	Modernizácia technického a technologického zázemia obecného úradu	software	počet		
3.2.1	Stabilizácia a rozvoj poľnohospodárskej produkcie a výroby v obci	samostatne hospodáriaci farmári	počet		
3.2.2	Stabilizácia odbytu poľnohospodárskej produkcie, poľnohospodárskych výrobkov a podpora remeselných dvorov a služieb	predaj z dvora	počet	0	2
3.3.1	Budovanie a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu	ubytovacie zariadenie	počet	0	1
3.3.2	Propagácia obce	propagačný materiál	počet	1	3
3.3.3	Podpora podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu	podnikatelia v službách cestovného ruchu	počet		

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

D. REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar identifikuje manažment riadenia Programu rozvoja obce, popisuje organizačné zabezpečenie realizácie Aktivít, systém monitorovania a hodnotenia plnenia Programu rozvoja obce a identifikuje vecný a časový harmonogram realizácie konkrétnych Aktivít Programu rozvoja obce formou akčného plánu v kratšom časovom úseku.

23. MANAŽMENT PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetku, všetky záležitosti, ktoré ako jej samosprávnou pôsobnosť upravuje osobitný zákon, ak takéto úkony podľa zákona nevykonáva štát alebo iná právnická osoba alebo fyzická osoba.¹⁴ Samostatnosť rozhodovania sa vzťahuje aj na riadenie a implementáciu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar. Obec rozhoduje prostredníctvom orgánov obce:¹⁵

- a) Obecné zastupiteľstvo obce Betliar (ďalej aj „*obecné zastupiteľstvo*“ v príslušnom gramatickom tvare),
- b) starosta obce Betliar (ďalej aj „*starosta*“ v príslušnom gramatickom tvare).

Obecné zastupiteľstvo obce Betliar

Schváliť Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar, jeho aktualizáciu, aktualizáciu jeho časti aj predĺženie jeho účinnosti je vyhradené Obecnému zastupiteľstvu obce Betliar. V rámci napĺňania programovej časti Programu rozvoja obce je Obecnému zastupiteľstvu obce Betliar ďalej vyhradené:

- a) rozhodovať o akčnom pláne,
- b) rozhodovať o podaní žiadosti o nenávratný finančný príspevok v rámci zverejnených projektov, súčasne s akceptáciou zverejnených podmienok pre konkrétny projekt,
- c) rozhodovať v rámci rozpočtu obce, alebo v rámci zmien rozpočtu obce o výške finančných prostriedkov určených na realizáciu jednotlivých aktivít,

¹⁴ § 4 odsek 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

¹⁵ § 10 odsek 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

- d) rozhodovať v rámci rozpočtu obce, alebo v rámci zmien rozpočtu obce o výške finančných prostriedkov určených ako spoluúčasť realizácie projektov, grantov a ďalších donorských príspevkov,
- e) rozhodovať o partnerstvách územnej spolupráce s príslušnými orgánmi a inštitúciami aj s podnikateľskými subjektmi, zamestnávateľmi a s neziskovým sektorom.

Obecné zastupiteľstvo obce Betliar rozhoduje prijatím uznesenia nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných poslancov obecného zastupiteľstva obce.

Starosta obce Betliar

Starosta obce Betliar je koordinátorom a manažérom realizácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar. Monitoruje a vyhodnocuje možnosti podávania žiadostí o poskytnutie nenávratných finančných príspevkov, výhodnosť zverejnených projektov a predkladá obecnému zastupiteľstvu obce na schválenie:

- a) návrh Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar, návrh na jeho aktualizáciu alebo aktualizáciu jeho časti, alebo návrh na predĺženie jeho účinnosti,
- b) návrh akčného plánu,
- c) návrh na podanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok v rámci zverejnených projektov,
- d) návrh na rozhodnutie v rámci rozpočtu obce, alebo v rámci zmeny rozpočtu obce o výške finančných prostriedkov a ich použití v súvislosti s pripravovanými aktivitami, alebo v súvislosti so spoluúčasťou realizácie projektov, grantov a ďalších donorských príspevkov,
- e) návrh na rozhodnutie o partnerstvách územnej spolupráce s príslušnými orgánmi a inštitúciami aj s podnikateľskými subjektmi, zamestnávateľmi a s neziskovým sektorom.

Oprávnenie starostu obce rozhodovať o použití finančných prostriedkov v súlade s ustanoveniami osobitného predpisu¹⁶ aj v súlade s ustanoveniami Zásad hospodárenia a nakladania s majetkom obce, ani oprávnenie starostu obce rozhodovať o vykonaní zmien rozpočtu obce rozpočtovými opatreniami v súlade s ustanoveniami osobitných predpisov¹⁷ aj v súlade s ustanoveniami Zásad hospodárenia a nakladania s finančnými prostriedkami obce týmto nie sú dotknuté.

Starosta obce tiež koordinuje práce na príprave žiadostí o nenávratný finančný príspevok a manažuje jej podanie, riadi komunikáciu s reprezentantmi donorov, riadi získaný projekt na

¹⁶ najmä zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov

¹⁷ najmä zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

nenávratný finančný príspevok, zabezpečuje jeho realizáciu a realizáciu jeho jednotlivých aktivít vrátane ukončenia projektu, zabezpečuje monitorovanie a hodnotenie Programu rozvoja obce.

Realizácia Programu rozvoja obce vyžaduje systematickú prácu, stanovenie priorít, rozloženie financovania, získavanie úverov a externých zdrojov a sledovanie výziev jednotlivých riadiacich orgánov pre eurofondy.

24. MONITOROVANIE A HODNOTENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar patria aj monitorovanie a hodnotenie na úrovni programu ako celku aj na úrovni jednotlivých aktivít.

Základom aktuálneho prístupu v oblasti monitoringu a hodnotenia je dôraz kladený na jasné definovanie cieľov a orientácia na výsledky. Premenu programovaných vstupov, výstupov a výsledkov na skutočné vstupy, výstupy a dosiahnuté výsledky prostredníctvom výberu a implementácie aktuálnych projektov možno pozorovať v reálnom čase pomocou monitorovacích mechanizmov.

Monitorovanie, ktorého dominantným nástrojom sú merateľné ukazovatele, je zamerané predovšetkým na sledovanie efektivity implementačných a riadiacich mechanizmov Programu rozvoja obce a na dosahovanie cieľov Programu rozvoja obce. Na rozdiel od vstupov a výstupov, skutočne dosiahnutý výsledok je okrem realizácie Programu rozvoja obce daný aj externými faktormi mimo dosahu Programu rozvoja obce. Externé faktory môžu mať na dosahovanie výsledku minimálny ale aj výraznejší vplyv. Práve preto je pri tvorbe Programu rozvoja obce kľúčové identifikovať pokiaľ možno všetky faktory, ktoré môžu ovplyvniť dosahovanie zvoleného výsledku. Z tohto dôvodu je určenie celkového skutočne dosiahnutého výsledku, teda reálneho dopadu Programu rozvoja obce na zmenu sociálno-ekonomickej reality v obci možné len na základe vykonania hodnotenia dopadov v obci.

Dopady nie sú merané prostredníctvom ukazovateľov, ale vhodne zvolenými metódami hodnotenia. Hodnotenie vychádza z údajov získaných na základe monitorovania, kombinuje ich s ďalšími údajmi a poskytuje pridanú hodnotu pre proces rozvoja. Monitorovanie aj hodnotenie Programu rozvoja obce zabezpečuje starosta obce.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

24.1 MONITOROVANIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Úlohou obce a jej manažmentu je pravidelné monitorovanie¹⁸ a vyhodnocovanie plnenia Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar v podmienkach obce. Hlavným cieľom monitorovania je pravidelné sledovanie realizácie Opatrení a Aktivít Programu rozvoja obce s využitím systému merateľných ukazovateľov. Výstupy z monitorovania zabezpečujú pre manažment obce vstupy pre rozhodovanie za účelom zlepšenia implementácie Programu rozvoja obce, vypracovávanie priebežných správ a vypracovanie záverečnej správy o realizácii Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar.

Monitorovanie na úrovni Priorít a Cieľov Programu rozvoja obce ako celku zabezpečuje starosta obce. Údaje získané v procese monitorovania predstavujú významný zdroj informácií pre riadenie Programu rozvoja obce a pre prijímanie rozhodnutí, či je potrebné Program rozvoja obce alebo jeho časť aktualizovať, meniť alebo dopĺňať. Zároveň sú tieto údaje využívané v procese priebežného hodnotenia Programu rozvoja obce. Monitorovanie prebieha na základe systému merateľných ukazovateľov definovaných v predchádzajúcej časti Programu rozvoja obce.

V súvislosti s implementáciou Programu rozvoja obce je monitorovanie na úrovni individuálnych projektov (aktivít) zabezpečované zodpovednými projektovými manažermi. Na rozdiel od monitorovania Priorít a Cieľov Programu rozvoja obce, v rámci realizácie individuálnych projektov je potrebné pravidelne pripravovať a predkladať monitorovaciu správu. Harmonogram prekladania monitorovacej správy vyplýva z každého realizovaného projektu individuálne. Monitorovacia správa má spravidla aj predpísanú štruktúru a povinné náležitosti podľa pokynov v projekte.

24.2 HODNOTENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar v podmienkach obce, jeho súlad s Cieľmi stanovenými v Programe rozvoja obce, analyzuje účinnosť realizovaných procesov, vhodnosť nastavenia jednotlivých Opatrení a Aktivít a pripravuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas účinnosti Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a pred ukončením účinnosti Programu rozvoja obce vykonať záverečné hodnotenie. Výsledky hodnotenia Programu rozvoja obce sprístupní obec na základe žiadosti, v súlade s ustanoveniami osobitného predpisu.¹⁹

¹⁸ § 12 písmeno b) zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

¹⁹ najmä zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Pri hodnotení Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je potrebné prihliadať na skutočnosť, že stratégiu Programu rozvoja obce pripravovali reprezentanti obce v určitom reálnom čase a v súlade so svojimi programovými vyhláseniami a predstavami v reálnom čase. Nie všetky ambície ostávajú vplyvom času a rozvoja aktuálne a reálne, nie všetky aktivity ostávajú prioritné a nie všetky ciele je možné zrealizovať. Niektoré aktivity môžu vychádzať z momentálnej situácie v obci, pričom s odstupom času sa môžu javiť ako málo významné. Program rozvoja obce nie je dogma a nie je to nemenný dokument, je to vytýčenie strednodobých Priorít a Cieľov obce z pohľadu väčšinových záujmov a poradia financovania. Obecnému zastupiteľstvu obce je vyhradené rozhodnúť o aktualizácii²⁰ tohto dokumentu ako celku, alebo o aktualizácii jeho časti.

Priebežné hodnotenie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je séria hodnotení zo strany obce, ktorých cieľom je kontinuálne počas implementácie Programu rozvoja obce skúmať rozsah, do akého sa využívajú prostriedky, skúmať efektívnosť a účinnosť programovania a sociálno-ekonomický dopad v rámci obce. Priebežné hodnotenie zároveň identifikuje faktory, ktoré prispievajú k úspechu alebo neúspechu implementácie Programu rozvoja obce vrátane udržateľnosti vhodných postupov v podmienkach obce. Základnými podkladmi pre prípravu priebežného hodnotenia sú monitorovacie správy Priorít a Cieľov aj monitorovacie správy projektov realizovaných v rámci príslušného Programu rozvoja obce. Priebežné hodnotenie sa vykonáva systematicky počas celého trvania Programu rozvoja obce až po predloženie záverečnej hodnotiacej správy Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar. Priebežné hodnotenie sa odporúča vykonávať jedenkrát ročne, priebežné hodnotenia by mali byť východiskom pri tvorbe návrhu Akčného plánu. Správu z priebežného hodnotenia plnenia Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar pripravuje starosta obce a zasiela ju každoročne do 31. mája priebežného kalendárneho roka vyššiemu územnému celku.²¹ Výsledky priebežných hodnotení môžu byť podkladom pre rozhodnutie obecného zastupiteľstva obce aktualizovať Program rozvoja obce, alebo aktualizovať jeho časť.

Záverečné hodnotenie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar skúma rozsah, v akom sa využili zdroje, účinnosť a efektívnosť programovania a sociálno-ekonomický vplyv na rozvoj obce. Záverečné hodnotenie určí faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu vykonávania Programu rozvoja obce ako celku a identifikuje osvedčené postupy. Výstupom záverečného hodnotenia je Záverečná správa o hodnotení implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar. Hodnotiace obdobie pri záverečnom

²⁰ § 8 odsek 4 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

²¹ § 12 písmeno b) zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

hodnotení predstavuje obdobie celej realizácie Programu rozvoja obce. Vypracovanie Záverečnej správy zabezpečí starosta obce, spravidla najmenej šesť mesiacov pred ukončením účinnosti Programu rozvoja obce tak, aby sa závery záverečnej správy využili pri tvorbe nového Programu rozvoja obce na ďalšie obdobie.

Priebežná hodnotiaci správa a Záverečná správa o hodnotení implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar nemajú predpísanú presnú formu. Každá správa by mala obsahovať: identifikáciu, presné časové vymedzenie hodnotiaceho obdobia, úroveň hodnotenia Programu rozvoja obce (Ciele, Opatrenia, Aktivity), vymedzenie očakávaného, želateľného výsledku, programovaný termín realizácie, rozpočet vnútorných aj externých zdrojov a vymedzenie skutočného výsledku. Správa by mala v závere analyzovať dôvody nesplnených očakávaní a navrhnúť efektívny spôsob nápravy – aktualizáciu Programu rozvoja obce, v prípade ukončenia jeho účinnosti navrhnúť pri ďalšom schvaľovaní iné priority a ciele. Zo správy má byť zrejmé kto ju pripravil, na základe akého monitorovania a ďalších vstupných informácií je vypracovaná. Starosta obce prednesie správu na zasadnutí obecného zastupiteľstva obce. Obecné zastupiteľstvo obce priebežnú hodnotiacu správu, ani Záverečnú správu o hodnotení implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar neschvaľuje.

25. KOMUNKÁCIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Najbežnejším spôsobom zverejňovania informácií v obci je webové sídlo obce. Obec využíva aj možnosti zverejňovania informácií prostredníctvom sms aplikácie. Úradné tabule využíva obec spravidla najmä na zverejňovanie informácií, ktorých zverejňovanie na úradnej tabuli je obligatórne.

Starosta obce zverejní na webovom sídle obce Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar a priebežne bude zverejňovať jeho aktualizáciu alebo aktualizáciu jeho časti, Akčný plán aj informácie o realizácii jednotlivých projektov v obci v súlade s podmienkami príslušného projektu. Starosta obce priebežne zabezpečí na webovom sídle obce aj informácie pre verejnosť o možnostiach získania nenávratných finančných prostriedkov v rámci partnerstva s obcou.

Ďalšie informácie v súvislosti s implementáciou Programu rozvoja obce, hodnotiace správy a ďalšie dokumenty starosta obce sprístupní na základe žiadosti v súlade s ustanoveniami zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

(zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov. Za komunikáciu s verejnosťou je zodpovedný starosta obce.

26. AKČNÝ PLÁN OBCE NA ROKY 2023 - 2024

Akčný plán obce je v rámci Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar stanovenie konkrétnych aktivít pre obdobie spravidla dvoch rokov, ktoré obec reálne plánuje v danom období realizovať a na realizáciu ktorých sa obec aktuálne pripraví v rámci rozpočtu obce, organizačne aj personálne. Akčný plán nemá normovanú podobu, ale aby splnil svoj účel, jeho podstatnou náležitosťou je presná identifikácia aktivity, termín jej realizácie, určenie zodpovednej osoby a určenie zdrojov financovania. Realizáciu aktivít Akčného plánu uskutočňuje obec prioritne s ambíciou využitia nenávratných zdrojov financovania s kombináciou spolufinancovania zo zdrojov obce.

Akčný plán obce na prvé dva roky platnosti a účinnosti Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je súčasťou dokumentu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar. O každom ďalšom Akčnom pláne obce rozhoduje prijatím uznesenia obecné zastupiteľstvo obce, spravidla každé dva roky na obdobie spravidla dvoch rokov. Rozhodovanie o Akčnom pláne nie je podmienkou implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar a realizácie konkrétnych aktivít v obci.

Tabuľka: Akčný plán obce na roky 2023 - 2024

OPATRENIE, AKTIVITA	TERMÍN (ROK)	ZODPOVEDNÝ	FINANCOVANIE
PRIORITA 2			
Opatrenie 2.1.1 Zlepšovanie dopravnej infraštruktúry obce			
Aktivita Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia	2023- 2024	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Opatrenie 2.2.1 Výstavba, rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry			
Aktivita Výstavba čističky odpadových vôd	2023- 2024	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Aktivita Výstavba verejnej kanalizácie	2023- 2024	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Opatrenie 2.3.1 Podpora úsporného nakladania s energiami a využívanie obnoviteľných zdrojov energie			

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Aktivita Rekonštrukcia budovy obecného úradu za účelom zníženia energetickej náročnosti	2023- 2024	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Opatrenie 2.3.3 Revitalizácia pôdy a riečnych systémov v obci, obnova a údržba poľných ciest a zelene v krajine			
Aktivita Realizácia vodozadržných opatrení výstavbou jamy s dažďovou záhradou	2023- 2024	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%

Zdroj: obec Betliar, 2023

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

E. FINANČNÁ ČASŤ

Zdroje financovania Cieľov, Opatrení a Aktivít, definovaných v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar tvoria dôležitú časť dokumentu. Finančný program je reálnym odrazom schopnosti obce Betliar realizovať konkrétne Aktivity a tým aj životaschopnosti celého dokumentu. Náročnosť viacerých programovaných aktivít predpokladá viacdrojové financovanie.

Aktuálna legislatíva umožňuje pre regionálny rozvoj využívať okrem vlastných zdrojov (rozpočet obce) aj ďalšie zdroje:²² zdroje zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev, zdroje zo štátnych účelových fondov, zdroje z rozpočtov vyšších územných celkov, zdroje z prostriedkov fyzických osôb, zdroje z prostriedkov právnických osôb, z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií, zdroje z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi aj zdroje z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis. Doplňkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov.²³

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je rozvojovým dokumentom obce Betliar. Obec Betliar v nadväznosti na strategickú, programovú, realizačnú aj finančnú časť tohto dokumentu každoročne pripraví svoj rozpočet (jednoročný aj viacročný) tak, aby bola pripravená finančne zvládnuť programované aktivity v súlade s aktuálnym Akčným plánom aj s využitím možností externých zdrojov. Program rozvoja obce je strednodobým rozvojovým dokumentom. Obec Betliar pri jeho schvaľovaní zobrala do úvahy fakt, že z dôvodu strednodobosti (do roku 2029) nie je možné finančnú časť programovaných aktivít čo do objemu programovaných finančných prostriedkov presne vymedziť, len rámcovo predpokladať. Finančné možnosti realizácie Programu rozvoja obce sa v priebehu účinnosti dokumentu môžu v obci vyvíjať rôzne. Spresňujúci finančný program v obci v nadväznosti na jej aktuálny Akčný plán je preto dynamicky sa vyvíjajúcou časťou Programu rozvoja obce. Do jeho finálnej podoby vstupujú viaceré faktory, predovšetkým miera inflácie a vývoj cien práce, tovarov a služieb všeobecne. Obec Betliar sa každoročne bude zodpovedne v rámci prípravy svojho rozpočtu obce venovať aj rozsahu objemu kapitoly pre aktivity vyplývajúce z Programu rozvoja obce a aktuálneho Akčného plánu.

²² § 4 odsek 1 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

²³ § 4 odsek 2 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

Finančné manažovanie aktivít tak bude každoročne pripravené v reálnom objeme možností a potrieb.

Finančná náročnosť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar počas jeho účinnosti a predpokladaný objem vlastných zdrojov počas jednotlivých rokov deklaruje ambície obce a jej reprezentantov zabezpečiť rozvoj a zlepšiť podmienky života svojich občanov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

ZÁVER

Schválený Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je otvorený dokument, ktorý sa môže dopĺňať o nové Aktivity a Opatrenia, prípadne sa môžu niektoré Aktivity a Opatrenia zrušiť. Slúži ako rozvojový dokument pre obec Betliar, jej obyvateľov a podnikateľské zázemie. Vykonateľnosť jednotlivých Aktivít, Opatrení a dosiahnutie stanovených Cieľov bude závisieť od mnohých faktorov. Najkritickejším prvkom je finančná náročnosť jednotlivých priorít. Dôležitým faktorom sú aj čiastočne nedoriešené vlastnícke vzťahy v obci. Pridanou hodnotou pri realizácii jednotlivých Aktivít je aktívne zapojenie obyvateľov do rozvoja obce. Realizátorom Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar nie je len obec, ale aj jej obyvatelia, miestni podnikatelia, záujmové skupiny a aj štátna správa, preto popri financovaní z rozpočtu obce sa pri jednotlivých opatreniach počíta s možnosťou viaczdrojového financovania.

Realizáciu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar riadi manažment obce. Riadenie realizácie je založené na orgánoch obce. Jedenkrát ročne reprezentanti obce priebežne vyhodnotia realizáciu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar a spravidla jedenkrát za dva roky obec rozhodne o svojom aktuálnom Akčnom pláne.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar ako strednodobý dokument je možné kedykoľvek aktualizovať.²⁴ Cieľom aktualizácie je identifikovanie vývojových tendencií a udalostí v obci a ich využitie k aktualizácii tak, aby nedošlo k zásadnej zmene vízie, priorít a cieľov. Z dôvodu stability je doporučené prípadnú aktualizáciu prevádzať v určitých časových intervaloch v nadväznosti na priebežné hodnotenie. Komplexná príprava nového Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar na ďalšie obdobie sa bude realizovať pred ukončením účinnosti aktuálneho Programu rozvoja obce.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je uverejnený na webovom sídle obce a je tak prístupný obyvateľom, podnikateľom aj širokej verejnosti. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar nerieši a ani nevplýva na územia NATURA 2000.

²⁴ § 8 odsek 4 zákona č. č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR

SCHVÁLENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

DOKUMENT	PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BETLIAR ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU: ÚVOD: táto časť dokumentu obsahuje obsah dokumentu podľa jednotlivých kapitol, stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHRSR, stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov týkajúcich sa vymedzeného územia a stručný popis inštitucionálneho a časového zabezpečenia spracovania PHRSR; ANALYTICKÁ ČASŤ: táto časť dokumentu obsahuje komplexnú analýzu súčasného stavu územia; je členená na ANALÝZU VNÚTORNEHO PROSTREDIA, ANALÝZU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA, hodnotenie realizácie existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov a zhodnotenie súčasného stavu územia (SWOT); STRATEGICKÁ ČASŤ: táto časť dokumentu obsahuje víziu územia, formuláciu a návrh stratégie, a výber a popis strategických cieľov v jednotlivých oblastiach rozvoja; PROGRAMOVÁ ČASŤ: táto časť dokumentu obsahuje konkrétne opatrenia a aktivity vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám a súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt; REALIZAČNÁ ČASŤ: je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja formou akčných programov; FINANČNÁ ČASŤ: obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce; ZÁVER: obsahuje finalizáciu dokumentu a jeho predloženie na schválenie;
SPRACOVANIE	FORMA SPRACOVANIA: Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar je koncepčne spracovaný dokument ako celok s podporou orgánov obce zúčastnených na jeho tvorbe. Pri spracovaní Programu rozvoja obce Betliar je použitá kombinácia expertnej a komunitnej metódy, kde návrhy častí Programu rozvoja obce boli doplňované, pripomienkované starostom obce, poslancami obecného zastupiteľstva obce a ďalšími autorita obce s cieľom dosiahnuť maximálnu dohodu o rozvoji obce. Zdrojom informácií bol starosta obce, zamestnanci obce a ďalšie orgány a inštitúcie verejnej správy. Spracovatelia vychádzali z poznatkov získaných od orgánov obce a využili získané iniciatívne návrhy zo stretnutí s riadiacou skupinou a s pracovnou skupinou. Program rozvoja obce Betliar je v súlade s národnými a regionálnymi koncepčnými dokumentmi aj v súlade s aktuálnou legislatívou v Slovenskej republike. OBDOBIE SPRACOVANIA: Program rozvoja obce bol spracovaný v období január – máj 2023 RIADIACA SKUPINA: Pozostáva z dvoch členov a k príprave Programu rozvoja obce sa členovia riadiacej skupiny stretli 3x. PRACOVNÁ SKUPINA: Pozostáva z troch členov a k príprave Programu rozvoja obce sa členovia pracovnej skupiny stretli 4x. NÁKLADY NA SPRACOVANIE: Spracovanie Programu rozvoja obce Betliar bolo financované z vlastných zdrojov obce Betliar v súlade s rozpočtom obce Betliar.
SCHVÁLENIE	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Betliar bol prerokovaný a schválený Obecným zastupiteľstvom obce Betliar dňa: 10. 5. 2023